

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Kommunikasjon i den flerkulturelle
barnehagen

Communication in the multicultural
kindergarten

Kandidatnummer: 492 & 498

BLUBACH 2019/2020

Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen

Fakultet for lærerutdanning, kultur og helse
Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag
Barnehagelærerutdanning

Veileder: Alicja Renata Sadownik

Innleveringsdato: 02.06.2020

Antall ord: 12 341

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne bacheloren markerer slutten på en fireårig utdanning på Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen. Det å studere på deltid og jobbe i barnehage samtidig har vi sett som verdifullt fordi vi hele tiden har fått erfaringer fra praksis parallelt med utdanningen. Vi har sett dette som svært verdifullt, da vi hele tiden har kunnet reflektere rundt yrket og rundt egen utvikling innenfor faget. Utdanningen har vært en krevende og lærerik tid, vi ikke kunne vært foruten. Gjennom utdanningen har vi blitt mer bevisst på vår rolle som profesjonell i barnehagen. Føler nå vi er tryggere i rollen som barnehagelærer. Men man er aldri ferdig utlært verken i barnehagefaget eller i livet og vi gleder oss til å lære videre.

Vi har begge jobbet i en flerkulturell barnehage gjennom hele studiet og derav grunnen til temaet i bacheloren. Vi har sett hva som er utfordrende og hvor mye som må tenkes på med arbeid med flerkulturelle foresatte. Det er et spennende tema men vi føler at vi har hatt for lite om dette gjennomgående i studiet og vi ønsket å bli enda bedre kjent med temaet. I spørreundersøkelsen spurte vi om ting som vi faktisk lurer på og ønsker å vite mer om hvordan andre jobber med akkurat dette temaet.

Først vil vi takke vår kjære veileder Alicja Renata Sadownik for god støtte, idemyldring, motiverende samtaler og kloke ord. Vi har fått gode veiledninger med konstruktive tilbakemeldinger og reflekterende spørsmål som har hjulpet oss videre i arbeidet. Setter utrolig stor pris på at hun alltid har vært tilgjengelig og stilt opp på kort varsel. I tillegg vil vi takke alle informantene våre for at de har tatt seg tid til å svare, komme med gode svar og tilbakemeldinger i spørreundersøkelsen. Dette har gitt oss et innsyn i hvordan andre barnehager praktiserer sitt arbeid i barnehagen.

Sist men ikke minst, vi vil også takke hverandre for gjennomgående støtte i denne spesielle tiden som det ble under bachelorskrivingen. Korona (covid-19) ble et faktum og Norge ble stengt ned. Det har blitt mye FaceTime møter og vi ser det positive oppi alt dette at vi fikk mye mer tid til å skrive bachelor. Vi har hatt gode diskusjoner, støttet hverandre og alltid vært åpen for begge sine tanker og meninger. Tiden fremover er vi spente på da vi jobber med å utvikle appen som følge av denne bacheloren og vi håper å få realisert drømmen vår om å få denne ut i hverdagen.

Bergen, 22.mai 2020

Abstract

This bachelor thesis rises from our work experience in multicultural kindergartens and a passionate interest for them. In this thesis we focus on kindergartens communication with parents (representing diverse cultural, linguistic and ethnic backgrounds), by using pedagogic documentation and visualisations.

On the basis of a survey conducted among 40 kindergarten teachers in February 2020; in which the free text parts were analyzed by applying the phenomenological hermeneutical approach, we find out that: the difference practise between the kindergartens was not that remarkable and serverval of our informers mentioned that they miss something to support the communication. Our findings are used as a starting points for discussion around facilitation of all-parents' participating in the kindergarten, challenges connected to the daily communication with minority language parents, and role that visualizations and pedagogic documentation can play in this. In the last section called "instead of ending" (Norwegian: Istedenfor Avlsutning") we communicate an innovation that we created on the basis of our research and work experience, which is a new beginning (and not an ending) of our project. The innovation is an app that is being developed and intended to be used as tool supporting daily communication with parents and caregivers from diverse cultural and linguistic backgrounds.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Abstract	2
1.0 Introduksjon	5
1.1 Oppgavens oppbygging	5
1.2 Problemstilling	5
2.0 Begrepsavklaring	6
3.0 Teori	8
3.1 Mangfold og fellesskap	8
3.2 Samarbeid med foresatte: fellesskap rundt barnet	9
3.3 Pedagogisk dokumentasjon	11
3.4 Kommunikasjon	12
3.5 Tospråklig assistent	13
4.0 Metode	14
4.1 Valg av metode	14
4.2 Spørreundersøkelsen	14
4.3 Gjennomføring	15
4.4 Målgruppen	15
4.5 Metodekritikk	15
4.6 Feilkilder	17
4.7 Metode for analyse	18
5.0 Funn og analyse	19
5.1 Andel barn med flerkulturell bakgrunn	19
5.2 Kommunikasjon med foresatte i de formelle og uformelle møtene	20
5.3 Bruk av visualisering	21
5.4 Synliggjøring av etnisk og kulturelt mangfold	22

5.5 Pedagogisk dokumentasjon.....	24
5.6 Kommunikasjon med foresatte	25
5.7 Avsluttende tanker fra informantene	27
6.0 Drøfting	29
6.1 Hvordan tilrettelegge for at alle foresatte kan medvirke i barnehagen?	29
6.2 Hvilken utfordringer er det i den daglige kommunikasjonen med flerspråklige foresatte og hvordan kan barnehagelæreren legge til rette for bedre kommunikasjon?	32
6.3 Hvordan jobbe med pedagogisk dokumentasjon og visualisering (i den flerkulturelle barnehagen)?	36
7.0 Alternativ avslutning - app et hjelpemiddel i kommunikasjonen	40
7.1 Formålet med en app.....	40
7.2 Fremdriftsplan.....	41
Litteraturliste	43
Bildereferanser	45
Vedlegg 1 – Spørsmål til spørreundersøkelse	46
Vedlegg 2 – Diagram inkludert «noen svar»	51
Vedlegg 3 – Spørreundersøkelse med svar	52

1.0 Introduksjon

Dagens samfunn så vel som barnehagen blir mer og mer flerkulturell og mangfoldig. Ut av egen erfaring fra flerkulturell barnehage har interessen for temaet vært stor. Dette er et viktig tema å løfte og det krever mye av oss som fremtidige barnehagelærere. Fra små justeringer til store bevisste endringer i profesjonsutøvelsen. I denne bacheloroppgaven går vi dypere ned i kommunikasjonen med foresatte i den flerkulturelle barnehagen, og drøfter hvordan pedagogisk dokumentasjon og visualisering kan fungere som en støtte i et slikt arbeid.

1.1 Oppgavens oppbygging

I første del av oppgaven gjør vi rede for sentrale begreper for teksten videre, før vi kommer inn på en teoridel der vi belyser teorier og forskning som besvarer problemstillingen vår. Videre kommer vi inn på metodedelen der vi drøfter metodevalget vårt opp mot innhenting av data til forskningen. Deretter løfter vi fram funn og drøfter det opp mot teorien. Til slutt kommer vår alternative avslutning, som understreker en ny begynnelse for en innovasjon som vår oppgave danner grunnlaget for.

1.2 Problemstilling

Hvordan legger barnehagen til rette for kommunikasjon i den flerkulturelle barnehagen?

- *Hvordan bruke pedagogisk dokumentasjon og visualisering som støtte i et slikt arbeid?*

2.0 Begrepsavklaring

Foresatte

I denne bacheloren har vi valgt å bruke begrepet foresatte. Med foresatte mener vi de som er nærmest barnet der foreldrene har delt omsorgsansvar. Dette har vi valgt på bakgrunn av at det i dag finnes mange forskjellige familieformer og det ikke lenger bare er foreldre-barn. I statistikken til Restrup fra Danmark (2014) rapporteres det om 37 ulike familiesammensetninger som vi ser gjenspeiler seg i det norske samfunnet.

Kultur, flerkulturell, flerkulturell barnehage og mangfold

I følge Gjervan, Andersen og Bleka (2012):

Flerkulturell antyder at det er snakk om kultur eller om flere kulturer, og kultur er et begrep med utallige definisjoner og forståelser. Ofte brukes kulturbegrepet for å beskrive menneskers levemåte og leveform, og omfatter «ideer, verdier, regler og normer for atferd som mennesker overtar fra den foregående generasjon, og som de bringer videre- ofte noe forandret- til neste slektsledd» (Klausen, ref. i, Gjervan, M., Andersen, C. & Bleka, M, 2012, s.18)

Vår forståelse for det flerkulturelle i en barnehagesammenheng, er at vi ser barnehagen som en møtearena for mennesker med ulike kulturer, levemåter, verdier og språk, der de i daglig kontakt former hverandre. Derfor blir det viktig at barnehagelæreren har flerkulturell kompetanse (Glaser, 2018, s.18).

En omtaler det som den flerkulturelle barnehagen med bakgrunn i at barnegruppen, personalgruppen og gruppen av foresatte er sammensatt av en gruppe mennesker med ulik språklig, kulturell og religiøs bakgrunn (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 61). Det vi mener når vi snakker om mangfold er mangfold i språk, etnisitet og kultur.

Kommunikasjon

For å etablere relasjoner og samspill med andre mennesker er en avhengig av kommunikasjon, gjennom kommunikasjonen utveksles og avdekkes det meninger mellom partene der begge parter er med å skape mening de imellom. Kommunikasjon er en dynamisk prosess som endrer seg hele tiden. Kommunikasjonen mellom parter påvirkes både av situasjonen, sammenhengen og konteksten den foregår i. Når en kommuniserer med andre

foregår ikke dette bare via språk, men også via mimikk, øyekontakt, gester og kroppsbevegelser, avstand og lukter (Drugli & Onsøyen, 2012, s. 34-35).

Visualisering

Ved bruk av bilder og konkrete i kombinasjon med kommunikasjon, kan en visualisere det en prøver å formidle for å skape forståelse hos mottaker. Visualiseringen kan skje både ved hjelp av digitale hjelpemidler som nettbrett eller smarttelefon og ved hjelp av analoge hjelpemidler som bilder og fysiske konkrete.

Pedagogisk dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon er en systematisk arbeidsmåte der en dokumenterer egen praksis i form av bilder, observasjoner, fortellinger av daglige situasjoner. Alt for å videre reflektere rundt egen praksis/situasjoner og videreutvikle dem i lag med teamet (Kolle, Larsen & Ulla, 2017).

3.0 Teori

Stortingsmelding nr. 41 (Kvalitet i barnehagen, 2008-2009) sier at barnehagen skal være et inkluderende fellesskap der alle opplever å høre til og kunne delta, uansett hvilken bakgrunn en har. Alle skal få et læringsmiljø i barnehagen tilpasset sin evne og funksjonsnivå, som språk og forståelse. Dette innebærer like mye barna som foresatte for at de skal forstå hva barnehagen går ut på og hvordan den fungerer, og hvorfor barnet må gå i barnehagen.

3.1 Mangfold og fellesskap

I følge rammeplanen (2017) skal barnehagen legge til rette for mangfold og bruke dette som en ressurs i det pedagogiske arbeidet som blir gjort. Barna skal oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Barnehagen skal anerkjenne forskjeller som ressurs og legge til rette for kulturmøter. I tillegg skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Kvalitetsutviklingsplanen for Bergen kommune (2018, s.26) sier at barnehagen skal møte mangfold som en ressurs. «En ressursorientert tilnærming handler om å inkludere det nye og ukjente og nytte forskjelligheten til beste for fellesskapet alle inngår i.»

Arnesen (2017, s.27-28) skriver at mangfold er en uendelighet med forskjeller. Hun ser på mangfold som at hvert enkelt menneske er unikt med sin unike bakgrunn og væremåte. Og videre at mangfold er samfunnsskapt med hvordan en lever med tanke på for eksempel det sosiale og kulturelle.

Vi har prøvd å finne et godt svar på dette fra teorien, men det er ikke enkelt. Bakken og Solbue (2016, s.17) sier at når det gjelder mangfoldsbegrepet, kan det være alt og ingenting. De skriver at det handler om kompetansen rundt det å være et menneske. Ut fra det vi leser kan vi se på mangfold som for eksempel etnisitet, kjønn, klær, bakgrunn, økonomi, hudfarge, alder, utseende, funksjonshemming og vekt. Kan også se på usynlige og synlige karakteristika som kan gå på verdier og holdninger, religion, hvilken utdanning personen har, kompetanse, interesser, legning, hvilken personlighet og hvor en har jobbet og hvor en jobber nå. De som jobber i barnehagen må tenke gjennom sine holdninger og fordommer. Hvordan kan de ansatte møte de med et annet språk, kultur og funksjonsnivå best mulig.

Arnesen (2017, s.19-27) understreker at en skal være ekstra påpasselig for at de som trenger det lille ekstra, skal få det. Dette innebærer like mye barna som foresatte for at de skal forstå hva barnehagen går ut på og hvordan den fungerer, og hvorfor det er bra for barn å gå i

barnehagen. Vi må inkludere «dem» så mye at vi til sammen blir et «oss» og at det ikke blir en følelse av ubehag eller usikkerhet i kommunikasjonen (Bakken & Solbue, 2016).

Drugli og Onsøyen (2010) skriver at foresatte med en flerkulturell bakgrunn fort trekker seg unna. Her er det viktig at vi som barnehagelærere viser at vi er interessert i akkurat deres barn og at vi jobber for det beste for barnet. Vi bør alltid være opptatt av å bygge opp positiv kontakt for å skape god relasjon og samarbeid med foresatte.

3.2 Samarbeid med foresatte: fellesskap rundt barnet

Rammeplanen (2017) sier at «barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnets behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.»

Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Dette skal skje både på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. Dette samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet til barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.29).

I dag går de aller fleste barn i barnehagen noe som vil si at vi som barnehagelærere møter mye flere og større ulikheter hos foresatte enn hva de gjorde før. Barnehagen blir møtt med flere forventninger, krav og forutsetninger for samarbeidet med foresatte, det er derfor viktig at personalet har kompetanse om hvordan disse ulike forventningene kan påvirke samarbeidet med de foresatte (Glaser, 2018, s.14).

Etablering av tillit og gjensidig anerkjennelse er dermed svært viktig. Barnehagepersonalet må anerkjenne foresatte som er eksperten på sitt barn (Skoglund, 2019), samtidig så må de skape tillit og anerkjennelse hos foresatte ved å formidle sitt pedagogisk arbeid med barna i de formelle og uformelle møter med foreldre.

Planlagt arbeid som startsamtale, foreldresamtale og foreldremøter er det vi omtaler som formelt samarbeid. Uformelt samarbeid vil si hente- og bringesituasjoner og telefonsamtaler, det som er spontant og ikke formalisert. Dette spiller en stor rolle i utvikling av gjensidig tillit (Glaser, 2018), som igjen danner grunnlag for gode samtaler rundt vanskeligere temaer og situasjoner (Drugli og Onsøyen, 2010). I lov om barnehager (2005, §4) står det at alle

barnehager skal ha foreldreråd (FAU) og samarbeidsutvalg (SU), der foresatte til alle barna i barnehagen har rett til å fremme sine saker. Foreldrerådet er sammensatt av en gruppe foresatte som samtaler om felles interesser som er til for at samarbeid mellom barnehage og foresatte blir lettere og de skal kunne påvirke til SU. Samarbeidsutvalget består av like mange fra personalgruppen som FAU, i tillegg eier ved eget ønske (Glaser, 2018).

I rammeplanen (2017) står det at foresatte har rett til å medvirke på barnehagens daglige virksomhet. Tidligere hadde ikke foresatte like stor rett til å medvirke som de nå har, det kan vi se i sammenheng med at foresatte i dag også har større ønske om å medvirke og stiller stadig strengere krav til innholdet i barnehagen. At foresatte har rett til medvirkning betyr at de skal erfare at deres stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet (Glaser, 2018, s.25). For at deres stemme skal bli hørt er det viktig med god informasjonsflyt og gode rutiner for reell medvirkning. Gjennom denne informasjonen og gode rutiner skal det gi foresatte innsikt i barnehagens arbeid og kvalitet (Glaser, 2018, s.82).

I en flerspråklig og flerkulturell kontekst kan akkurat de daglige møter være en utfordring. Dette har vi erfart ved at vi gir beskjed om at barnet må være kommet i barnehagen til klokken 8.30 fordi vi skal noe spesielt, men at barnet gjentatte ganger ikke blir levert før klokken 10. Da vi formidlet beskjeden dagen før, ga foresatte uttrykk for at beskjeden var mottatt, men at de likevel ikke har forstått. Samtidig kan minoritetsspråklige foresatte viser tendenser til å ikke «blande seg inn i» det pedagogiske arbeidet (Glaser, 2018, s.19). Da er det enda mer viktig å sikre at barnehagens pedagogiske arbeid tilgjengeliggjøres og forklares til den gruppen. Å bli møtt der man er, sammen med større og større forståelse for barnehagens virksomhet, kan danne et grunnlag for medvirkning av foresatte som «begynner i barnehagen» uten tidligere erfaringer eller kulturelt-ankret kunnskap om den institusjonen.

Becher (2006, s.67-68) har et tips om å bruke barna selv til å forklare i de uformelle samtalene i hente/bringesituasjon. Hun mener vi kan spørre barna for eksempel hva vi har gjort den dagen for så å få barnet til å fortelle det til foresatte på sitt morsmål. I tillegg til at barnehagelæreren kan supplere det barnet forteller. Her er det viktig å tenke på at barnet ikke blir brukt som en direkte tolk ved informasjon som kan være sensitiv.

I denne oppgaven vil vi fokusere på hvordan pedagogisk dokumentasjon og visualiseringer kan hjelpe i de daglige møter. Der hensikten er å skape gode relasjoner mellom

barnehagepersonalet og foresatte. Ikke minst gi foreldre innsikt i barnets dag, og dermed forståelse for hva barnehagen er.

3.3 Pedagogisk dokumentasjon

Barnehagen skal jobbe med pedagogisk dokumentasjon i daglig arbeid, dette for å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten som barnehagen er. Gjennom den pedagogiske dokumentasjonen så kan lokalmiljø, foresatte sammen med barna og kommunen som myndighet få informasjon om hva som skjer i barnehagen. Om hva barna lærer og om barnehagen oppfyller kravene fra barnehageloven og rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.39-40).

Det som gjør dokumentasjonen pedagogisk er at personalet reflekterer over og dermed dekonstruerer egen praksis (Kolle, Larsen og Ulla, 2017). Kolle, Larsen og Ulla (2017, s.91-110) og Taguchi (2015) skriver at dokumentasjon skal ha en materialitet. Det vil si at dokumentasjon må være noe vi skal kunne ta på, se på eller lese. Det kan være en tekst, et videoopptak eller en lydfil som kan spilles av flere ganger. Dokumentasjon skal stimulere refleksjon i teamet. Ifølge Nicolaysen (Utdanningsdirektoratet, 2019) så er det å jobbe med noe på en kollegial måte og en arbeidsmetode i det didaktisk arbeidet i barnehagen. Videre skriver Kolle, Larsen og Ulla (2017, s.91-110) at dialog og refleksjoner i teamet kan føre til at man bestemmer seg for å dokumentere bestemte deler av barnehagedagen, for å formidle den til foresatte, og deretter reflektere over dette som er dokumentert og utvikle bestemte praksiser. Eller, kan dokumentering av gjennomføring av bestemte praksiser føre til videre refleksjon over dem. Selve dokumenteringen kan dermed skje både i forkant, som i etterkant av temaets refleksjon. I begge tilfeller er det refleksjon i teamet som gjør dokumentasjon til en pedagogisk prosess. Og det er den prosessen som skal formidles til foreldre, i de korte daglige møtene.

Hverdagen i form av refleksjon rundt det vi har gjort, materialisert i en eller annen form for dokumentasjon eller visualisering. Ved mangel av felles språk og/eller felles forståelse mellom barnehagen og foresatte av hva barnehagen er, vil et slikt type materiale være et godt hjelpemiddel. Dokumentasjon og visualisering konkretiserer barnehagen og barnets dag, for foresatte. Det å bruke den type hjelpemidler kan styrke samtalen, deres innhold og flyt, og dermed reelt bidra til å etablere tillit, forsterke samarbeid på et mer formelt plan og lage godt

grunnlag for eventuelle vanskelige samtaler (Drugli og Onsøyen 2010). På den måten skal pedagogisk dokumentasjon bli en del av kommunikasjonen mellom barnehage og hjem.

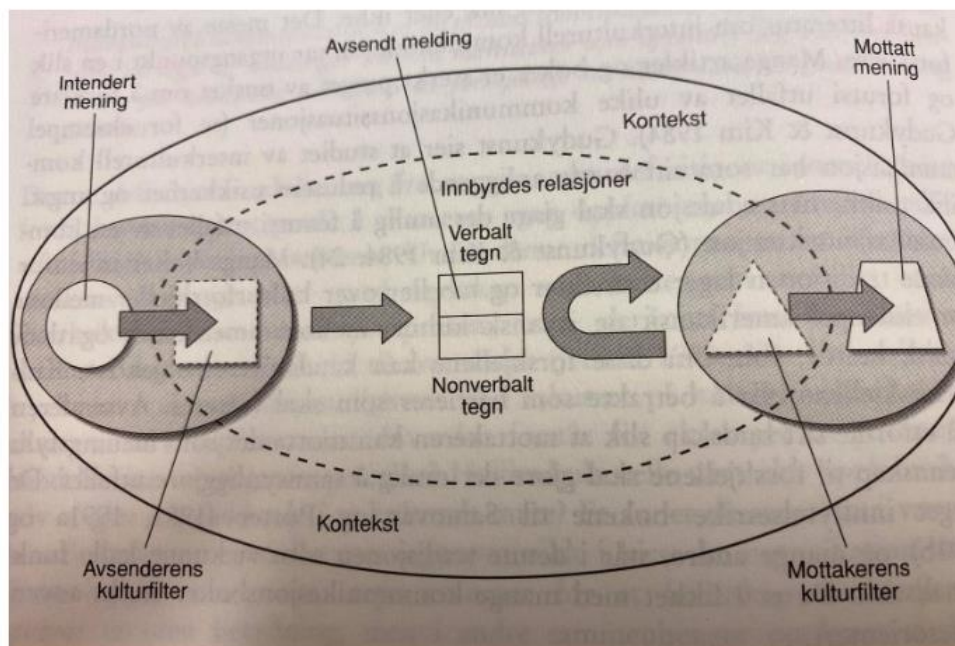
3.4 Kommunikasjon

Jensen og Ulleberg (2019, s.34) snakker om at en ikke kan melde seg ut av kommunikasjonen. At vi mennesker hver dag har små eller store møter med andre og at kommunikasjonen er limet som holder oss sammen. Uansett hva en uttrykker i møtet med andre så er det en form for kommunikasjon om en så bare smiler, nikker eller snur seg vekk. Om det er bevisst eller ubevisst så er dette noe som blir fortolket av noen andre.

Videre snakker Jensen og Ulleberg (2019, s.35) også om at vi mennesker oftest er opptatt av forholdet eller relasjonen vi har til mennesket vi kommuniserer med. En sier ofte at en må skille mellom person og sak, men i virkeligheten må en se det nyttig å se person og sak som en helhet. At vi i kommunikasjon med andre mennesker kommuniserer på flere nivåer. Med dette mener de at når en kommuniserer så er det ikke bare innholdet i som blir formidlet men en kommuniserer også om hva slags forhold en har til den andre parten, og det er umulig å bestemme seg for å bare kommunisere om innholdet. Det at vi mennesker kommuniserer på flere nivåer kan også settes i den sammenheng at en bruker kroppen i kommunikasjonen og hva man uttrykker i møtet med andre mennesker.

I kommunikasjonen snakker en ofte om konteksten, hvordan konteksten har betydning for det som blir sagt. Desto mer en oppholder seg i et kulturelt felleskap trenger en å vite mer om kommunikasjons konteksten, som med det menes den fysiske konteksten, samhandlings konteksten, verdier og normer, religion og historie. Det vil si at en trenger å forstå bakgrunnen for det som kommuniseres (Dahl, 2008, s.129).

Øyvind Dahl (2008, s.66) sin kulturfiltermodell er en illustrasjon på akkurat dette. Den forklarer hvordan noe som blir sagt, blir fortalt ut i fra konteksten til sender. Budskapet blir deretter filtrert ut i fra relasjoner til mottaker som igjen filtrerer det ut i fra sin forståelse og kontekst og slik går det til at det som blir mottatt er ulikt den intenderte meningen.

Figur 12 - Kulturfiltermodellen. Fra “Dahl, Ø. (2008) *Møter mellom mennesker; Interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal Akademisk: Oslo”, av Træet, M., 18.02.20. Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen.

For å gjøre den kulturelle avstanden mellom barnehagen og foresatte mindre, og for å hjelpe i at den «filtrering» av informasjon foregår i tråd med intensjonen av den som formidler, ble tospråklig assistent stilling skapt.

3.5 Tospråklig assistent

En tospråklig assistent er en assistent som er ansatt i barnehagen, som skal fungere som en brobygger mellom barnehagen og barnets erfaringer, kultur og språk. Som er representert av barn med minoritetsbakgrunn. I tilvenningsfasen brukes den mer som en «oversetter» og forklarer barnehagen til nyankomne barn og familier, og dermed sikre at alle barn og familier får ivaretatt sine rettigheter i form av medvirkning i barnehagen (Giæver, 2014, s.164-165). Videre kan den ha hovedfokus på språkstimulering hos flerspråklige barn og synliggjøring av språklig og kulturelt mangfold. Det er også en viktig aktør i kommunikasjon med foresatte. Den tospråklige assistenten har innsyn i barnehagehverdagen, og forståelsen for familiens kulturelle forståelser, som teoretisk sett er en perfekt person som kan sikre at barnehagens intendert mening kommer til å bli mottatt og forstått som den var intendert.

4.0 Metode

I dette kapittelet tar vi for oss valg og begrunnelse av metode. I tillegg går vi inn på valg av informanter, digitalt spørreskjema, metodekritikk og feilkilder. I vedlegg 1 finner du spørreundersøkelsen og i vedlegg 2 finner du hele spørreundersøkelsen med svar.

4.1 Valg av metode

Siden vår problemstilling *Hvordan legger barnehagen til rette for kommunikasjon i den flerkulturelle barnehagen? Hvordan bruke pedagogisk dokumentasjon og visualisering som støtte i et slikt arbeid?* plasserer oss i grenseland mellom den kvalitative og kvantitative metoden, valgte vi digital spørreundersøkelse med en del åpne spørsmål som metode for datainnsamling. I vår problemstilling er vi opptatt av hvordan barnehager jobber med pedagogisk dokumentasjon i forbindelse med kommunikasjon med flerkulturelle foresatte, som vi si at vi spør om barnehagelærere sine forståelser av eget arbeid, så vel som «i hvor stor grad» de er representert i «populasjonen».

Vi brukte spørreundersøkelsen via nettsiden SurveyXact. Det er denne typen spørreundersøkelse Høgskulen på Vestlandet (HVL) ønsker at vi studenter skal bruke fordi den er godkjent gjennom Norsk senter for forskningsdata (NSD) som er fullstendig anonym. Det vil si at verken ip-adresser av enheten som brukes til å besvare spørreundersøkelsen eller andre personlige opplysninger innhentes av SurveyXact.

4.2 Spørreundersøkelsen

Vår spørreundersøkelsen (se vedlegg 1) inneholder kvantitative spørsmål om antall barn med minoritetsbakgrunn eller måter å synliggjøre mangfold, så vel som spørsmål som skulle besvares med fritekst. De åpne spørsmålene handlet om hvordan informantene tror foresatte opplever bruken av visualisering i kommunikasjon og om det er noe de har savnet i kommunikasjonen med foresatte. Intensjonen bak åpne spørsmål og invitasjonen til fritekst var å få innsikt i informantens forståelse, erfaringer og refleksjoner rundt angitte tematikken.

4.3 Gjennomføring

Prosessen startet med å samtale rundt spørsmålene om hvordan vi skulle formulere disse for å få best mulige svar. Vi satte spørsmålene inn i programmet SurveyXact og klargjorde spørreundersøkelsen. Etter dette sendte vi undersøkelsen på mail til styrerne i de aktuelle barnehagene, med oppfordring til å sende den til sine kolleger med barnehagelærer- og førskolelærerutdanning. Vi sendte den digitale spørreundersøkelsen til 40 barnehager med uvisst antall ansatte med stillingstittelen vi ønsket svar av, vi fikk 23 svar som kunne brukes til å besvare forskningsspørsmålet. Med beskjed om at undersøkelsen hadde en tidsramme på 3 uker. En gang i uken sendte vi ut påminnelse om undersøkelsen for å få flere til å svare. På den siste e-posten vi sendte ut med påminnelse så takket vi ekstra for de svarene vi allerede hadde fått, med et ønske om flere svar.

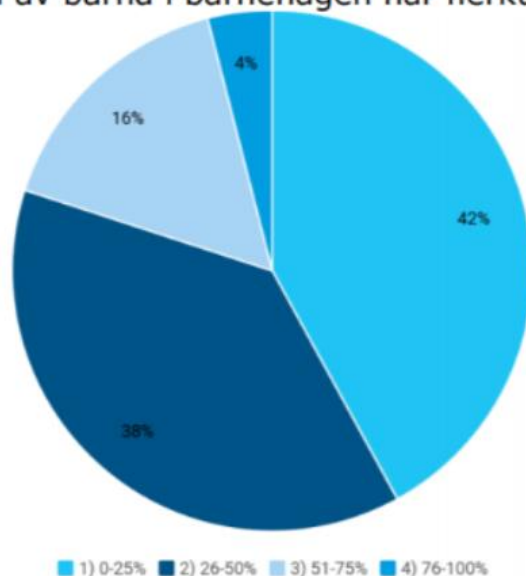
4.4 Målgruppen

Den målgruppen vi har valgt er ansatte med barnehagelærer- og førskolelærerutdanning i kommunale barnehager i Bergen kommune. Grunnen til at vi har valgt denne gruppen er fordi de kommunale barnehagene har felles retningslinjer og rammer for arbeid i barnehagen. Dette er for at de vi får svar hos har et likt utgangspunkt jobbe ut i fra, men at de har ulik andel mangfold i barnehagen. I Bergen kommune er det (Bergen Kommune, 2020) 72 barnehager og vi har sendt ut spørreundersøkelsen til 40 barnehager i de åtte ulike bydelene. Vi valgte også å ha overvekt av barnehager i bydelene i bykjernen der det er flere flerkulturelle barnehager.

4.5 Metodekritikk

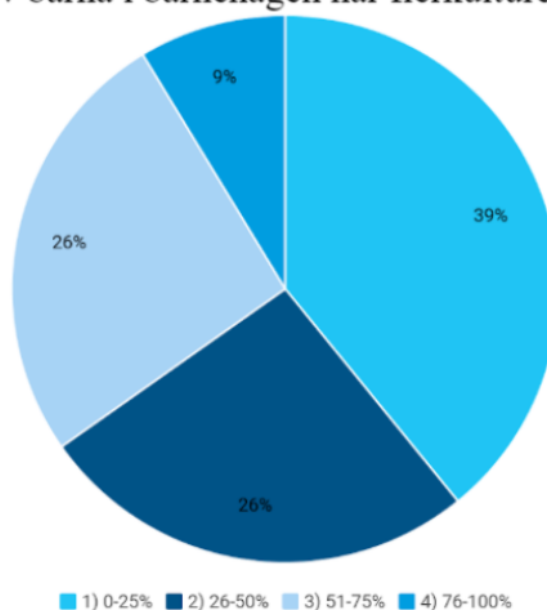
På den første siden på spørreundersøkelsen, så var det mange som hadde svart på bare de to første spørsmålene og ikke noe videre. Det var spørsmålene om hvor stor prosentandel av barna i barnehagen som har flerkulturell bakgrunn som vi viser på figur 1. Vi fjernet de svarene som bare hadde *noen svar* og så at det ble mindre prosentandel med 0-25% og 26-50%, og at det ble mer av 76-100%, som vi kan se i figur 3. Vi valgte å endre dette for at tallene skulle bli representative i forhold til resten av undersøkelsen.

Hvor stor prosentandel av barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn?

Figur 1

Hvor stor prosentandel av barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn?

Figur 3 - oversikt over prosentandel barn med flerkulturell bakgrunn i informantenes barnehage

Spørsmål vi kan stille oss, er hvor mange av styrere har sendt den videre til sine ansatte? Om vi hadde tatt oss litt mer tid da vi sende ut linken, kunne vi sendt den til alle ansatte i de forskjellige barnehagene - hadde vi da fått flere svar? Grunnen til at vi ikke valgte å sende den ut til alle med barnehagelærer- og førskolelærerutdanning er fordi vi tenkte på personvern og at det skulle være anonymt. Det vi i ettertid kan tenke på er at vi kunne sendt det som

blindkopi til alle, da hadde ikke de ulike mottakerne sett hvem andre som er mottakere av e-posten. Dette er spørsmål vi ikke kommer til å få svar på men vi har reflektert rundt det. For tilgangen til alle e-postadressene til de ansatte ligger ute på Bergen kommune sine sider.

Videre kan vi stille oss kritiske til at vi valgte å bruke SurveyXact til datainnsamling. Ved flere anledninger ser vi det hadde vært verdifullt med intervju, for å gå dypere i informantenes praksis og kunnskap om temaet. Samtidig ser vi at vi da ikke hadde fått like bredt innsyn i de ulike praksisene i barnehagene. Et eksempel på dette kan vi se i spørsmål 7, der vi spurte om foresatte kunne melde seg inn i FAU. Ut av våre 23 informanter var det bare 20 som sa at foresatte kunne melde seg inn i FAU. Om vi hadde hatt intervju, hadde vi stilt oppfølgingsspørsmål, der vi kunne spurt om hvorfor ikke. Videre kunne vi da fått oppklaring i om de ikke har krysset av for dette fordi det ikke sitter noen i FAU eller om det ikke er et tilbud til alle.

4.6 Feilkilder

Totalt distribuert var det 91. Der 26 av disse har *noen svar* og 23 av de er gjennomførte, som vil si at 42 har bare åpnet spørreundersøkelsen for så å lukke den igjen. Dette kan vi se i sammenheng ut fra den ene tilbakemeldingen fra den ene styreeren om at e-posten vi sendte kunne se ut som en spam e-post. Ut fra den tilbakemeldingen så endret vi på teksten til påminnelse e-posten vi sendte ut. E-posten sendte vi ut en gang i uken, så totalt sendte vi ut tre e-poster til hver styrer, for å forhåpentligvis nå ut til enda flere.

Videre ser vi at det kunne vært interessant for forskningen å ha et spørsmål, om hvor mange ansatte de har i barnehagen med en annen kulturell bakgrunn/språk. I ettertid ser vi at dette kunne vært et spørsmål som kunne fått stor verdi opp mot resten av undersøkelsen vår, da vi av erfaring fra eget arbeid i barnehage opplever dette som et viktig hjelpemiddel. I tillegg er det flere i undersøkelsen som legger vekt på at de bruker medarbeidere som kan språket for å støtte opp under kommunikasjonen med foresatte.

4.7 Metode for analyse

Målet med analysen av kvalitative materialer var å forstå barnehagelæreren sin måte å forstå sin praksis. Derfor ble den delen av undersøkelsen analysert ved å bruke fenomenologisk hermeneutisk tilnærming. Vi tok utgangspunkt i de tre fasene som Lindseth og Norberg (2004) påpeker som viktige i denne type analyser: naiv lesing, tematisk analyse og en overordnet helhetlig tolkning av materialet.

I den naive lesningen har vi lest gjennom teksten flere ganger for å skape en forståelse og bli kjent med hva som faktisk står der.

Deretter jobbet vi med tematisk analyse som har som mål å systematisere materialet ved å danne temaer og undertemaer som presenteres i våre funn. Den overordnede helhetlige tolkningen oppnår vi når vi drøfter våre funn i lys av teori i oppgavens drøftingsdel. Den kvantitative delen av undersøkelsen ble automatisk analysert ved hjelp av SurveyXact sine diagrammer og presenterer frekvensen av valgte svar hos personene som deltok i undersøkelsen.

5.0 Funn og analyse

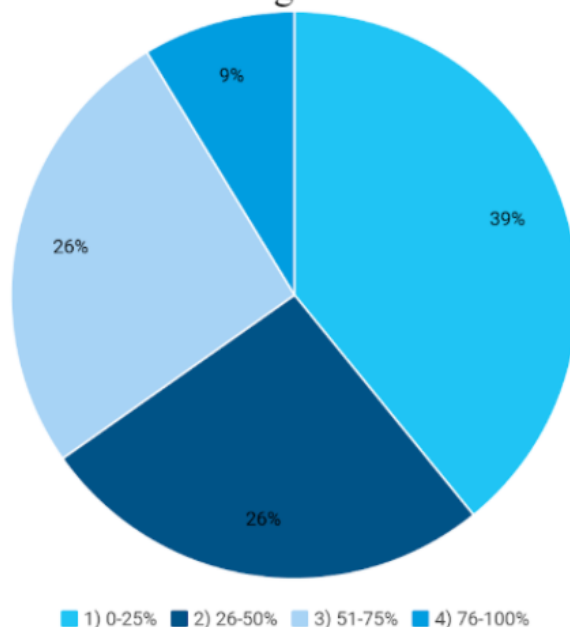
For å besvare forskningsspørsmålene har vi samlet inn en mengde data via SurveyXact. Vi skal analysere dataen vi har samlet inn, gjennom et fenomenologisk hermeneutisk blikk. Samtidig går vi gjennom alle spørsmålene våre og finner essensen i de 23 informantenes svar.

5.1 Andel barn med flerkulturell bakgrunn

De første spørsmålene i spørreundersøkelsen gjaldt andel barn med flerkulturell bakgrunn både i barnehagen og på avdelingen som informantene jobbet på. Som diagrammet nedenfor (Figur 3) viser det at de fleste informantene (26%+26%) jobbet i barnehage med antall barn med flerkulturell bakgrunn som var høyere enn 25% men lavere enn 75%. Barnehagelærere fra barnehager med såkalt høy andel av barn med flerkulturell bakgrunn (over 75%) var også representert i undersøkelsen (9%), så vel som barnehagelærere fra steder der andel barn med flerkulturell bakgrunn var lav (under 25%).

Spørsmål 1

Hvor stor prosentandel av barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn?

Figur 3 - oversikt over prosentandel barn med flerkulturell bakgrunn i informantenes barnehage

5.2 Kommunikasjon med foresatte i de formelle og uformelle møtene

I de to kommende spørsmålene i spørreundersøkelsen spurte vi informantene om hvordan de legger til rette for kommunikasjonen med foresatte i de formelle og uformelle situasjonene. Der kommer det tydelig fram at de aller fleste av informantene bruker tolk 20 av 23 (87%) i det formelle møtet, men at det også er 2 som bruker tolk i det uformelle. Som en av informantene skriver «i uformelle møter har vi ved noen anledninger brukt tolk den første tiden i barnehagen. Dette var der hvor foreldre hverken snakket/forstod norsk og eller engelsk» (spørsmål 4, svar 12). Dette kan vi også se i sammenheng med at det i det formelle er langt flere som legger vekt på at tolk blir brukt ved behov, men ikke i det uformelle. Ut av det informantene har svart i både den formelle og uformelle kommunikasjonen så tilpasser de språket. I det formelle ser vi flere av informantene tilpasser språket på ulike måter. «Finne felles muntlig og skriftlig språk» (spørsmål 3, svar 9) «Kroppsspråk og bilder/konkreter (...) Forkorter og «bokmålifiserer» setninger og ord» (Spørsmål 3, svar 14). Flere av informantene gir også uttrykk for «fellespråk- gjerne englesk» (spørsmål 3, svar 17) «kommuniserer på engelsk (...) personalet sitter med de flerkulturelle og oversett» (spørsmål 3, svar 23). Ut av det siste svaret ser vi at personalet tar seg tid på foreldremøter til å sitte å oversette og hjelper med å oversette månedsplan/ukeplan eller andre dokumenter som presenteres for foresatte. Det kan også være at informantene forstår dokumentasjonen som sendes til foresatte som en del av den formelle informasjonen, og mener de oversetter den til de språkene de kan, før det sendes ut.

I det uformelle møtet er det mye de samme tingene som blir brukt når barnehagelæreren tilpasser språket sitt i kommunikasjonen. Det er likevel flere nyanser som nevnes, som for eksempel å «bruke kroppsspråk, vise konkrete, skrive ned på handlelapp og vise, hvis det er noe barnet trenger» (spørsmål 4, svar 16). Noen «spør gjerne barna om å oversette (har førskolegruppe), ofte kan foreldrene hjelpe hverandre eller eldre søsken av barnet på avdelingen. (...) I Noen tilfeller lærer vi oss enkle ord for å hjelpe oss i å kommunisere» (spørsmål 4, svar 18). Det finnes også «ansatte som snakker samme språk» (spørsmål 4, svar 22) og personale som «snakke gjennom barna» (spørsmål 4, svar 22).

Materialet viser at informantene jobber mye likt i de ulike situasjonene. Alle som deltok i spørreundersøkelsen er opptatt av å bli forstått og kunne formidle informasjon på best mulig måte. Derfor bruker de tilpasset språk eller tolk etter behov. Dette ser vi også ut i fra det som

blir svart i både spørsmål 3 og 4, at svar nummer 14 er omtrent helt like svar på begge spørsmålene. Dette ser vi i sammenhengen med at barnehagelæreren bruker mye de samme hjelpemidlene i både formell og uformell kommunikasjon. Eneste forskjellen vi kan se er at det blir brukt tolk i de formelle samtalene.

5.3 Bruk av visualisering

I spørsmål 5 spurte vi informantene *ved bruk av visualisering i kommunikasjon med foresatte, hvordan tror du foresatte opplever dette?* Her gir de fleste av informantene uttrykk for at de opplever dette som noe positivt i kommunikasjon med foresatte. Som vi kan se disse informantene sier:

- «Har blitt satt stor pris på. de opplever en lettelse over å bli forstått, møtt og sett på en inkluderende måte» (spørsmål 5, svar 20)
- «Her tenker jeg det er viktig med en åpen kommunikasjon med foreldre. Da noen vil synes dette er supert, mens kanskje andre ikke ønsker det. et supert redskap om foreldrene ønsker det i levering/henting. Bilder av hva som har skjedd denne dagen kan glede alle foreldre» (spørsmål 5, svar 23).
- «Bruk av bilder når barn mangler bleier, klær osv....tror jeg gjør det lettere for foreldre som kan være analfabeter - det kan være flaut å innrømme at de ikke forstår beskjeden på barnets plass» (spørsmål 5, svar 10).

Materialet vårt viser at disse barnehagelærerne ser på det som et verktøy som virker positivt i samarbeidet, både for å skape forståelse og for å kunne inkludere de foresatte i barnets hverdag.

Flere av informantene gir også uttrykk for en uro rundt hvordan foresatte opplever visualisering i hverdagen. Dette kommer til uttrykk i følgende svar «Er redd de opplever det nedlatende. Samtidig tror jeg de opplever det hjelpsomt» (spørsmål 5, svar 6). I tillegg er det noen av informantene som uttrykker at det «kan oppleves som negativt om det blir brukt når foresatte forstår. Opplevelsen av å føle seg dum om vi ikke klarer å fortolke situasjonen» (spørsmål 5, svar 19). Der barnehagelæreren er redd for å virke nedlatende eller ydmykende ovenfor de foresatte.

Resten av besvarelsene på dette spørsmålet var som følgende:

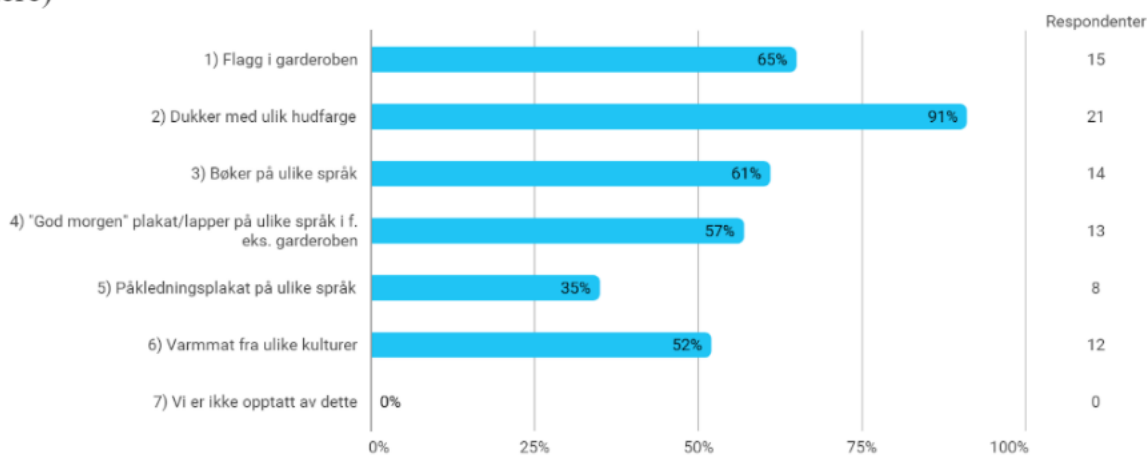
- «dette spørsmålet vet jeg ikke om jeg forstår» (spørsmål 5, svar 3)

- «Har ikke brukt dette så mye» (spørsmål 5, svar 12); dette har ikke betydning for vårt resultat av analysen, i tillegg er det en som ikke har svar noe i det hele tatt.

5.4 Synliggjøring av etnisk og kulturelt mangfold

Spørsmål 6

Hvordan synliggjør dere etnisk og kulturelt mangfold i barnehagen? (Svar gjerne flere)

Figur 5 - oversikt over hvordan informantene synliggjør etnisk og kulturelt mangfold.

Her har vi spurt hvordan personalet/barnehagen synliggjør etnisk og kulturelt mangfold i barnehagen. Vi har på dette spørsmålet utformet noen punkter i tillegg til at informantene kan komme med flere alternativer. Svar alternativet *vi er ikke opptatt av dette*, fikk 0% som kan tyde på at teamet er viktig for informantene. Videre ser vi at det er:

- 21 av 23 (91%) som har dukker med ulik hudfarge.
- 15 av 23 (65%) som har flagg i garderoben
- 14 av 23 (61%) som har bøker på ulike språk.

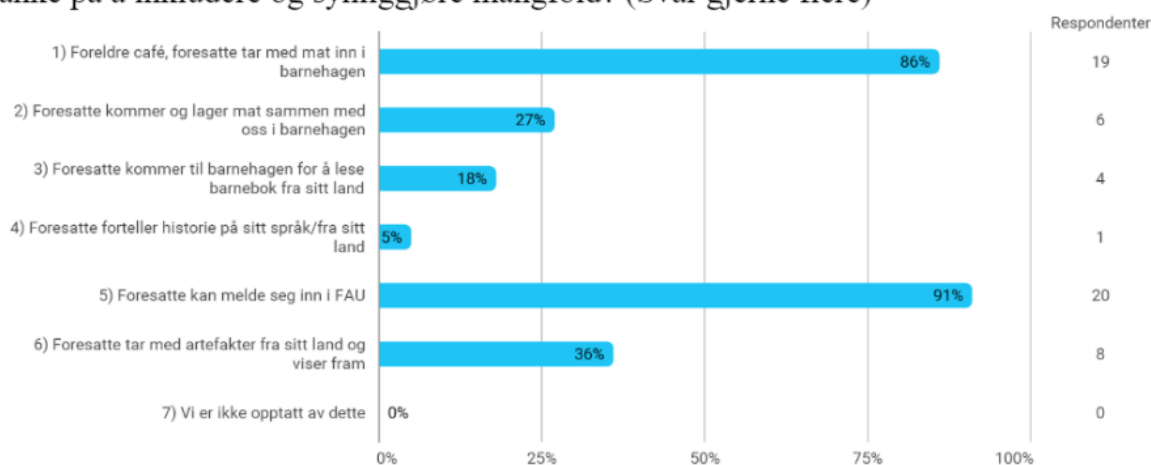
Dersom vi hadde hatt intervju så kunne vi hatt oppfølgingsspørsmål der vi kunne utdype bruk av artefakter i barnehagen og deres rolle i samspill mellom barna så vel som barnehagens samarbeid med barnas hjem.

Ut av svarene vi fikk i fritekst besvarelsen så ser vi at «flagg» (spørsmål 6, svar 4, 5, 6 & 7) går igjen og det å «Gjøre morsmålet synlig i barnehagen ved å vise interesse for å lære noen ord» (spørsmål 6, svar 2) er noe informantene ser som verdifullt. «Musikk og dans på smartboard fra ulike kulturer. At vi lærer både om og av hverandre, uavhengig av ulikheter»

(spørsmål 6, svar 2), denne informanten er opptatt av å se på dette som læring uavhengig av bakgrunn.

Spørsmål 7

Hvordan legger du til rette for at alle foresatte skal få medvirke i barnehagen, med tanke på å inkludere og synliggjøre mangfold? (Svar gjerne flere)

Figur 6 - oversikt over hvordan informantene jobber med medvirkning.

På spørsmål 7 kunne informantene krysse av på svaralternativ og kunne komme med innspill utover disse. Blant disse alternativene ser vi at de fleste har foreldre cafe, der foresatte kan ta med seg mat inn i barnehagen. Ut av innspillene vi fikk ser vi at de «Markerer FN-dagen hvert år, med globus, kart og flagg fra ulike land» (spørsmål 7, svar 1) og «Vi har også en "mødregruppe" som går gjennom ulike tema (...) Hvor mødre med flerkulturell bakgrunn kan komme og få følelsen av fellesskap uavhengig av hvor i verden de opprinnelig kommer fra. De lærer også mye om det norske samfunnet som hjelper de å forstå hvordan barnehagen fungerer. Her tilbys tolk og barnepass» (spørsmål 7, svar 3). Dette kan vi se på som at informanten er opptatt av at foresatte skal ha mulighet til å møtes utenom barnehagehverdagen.

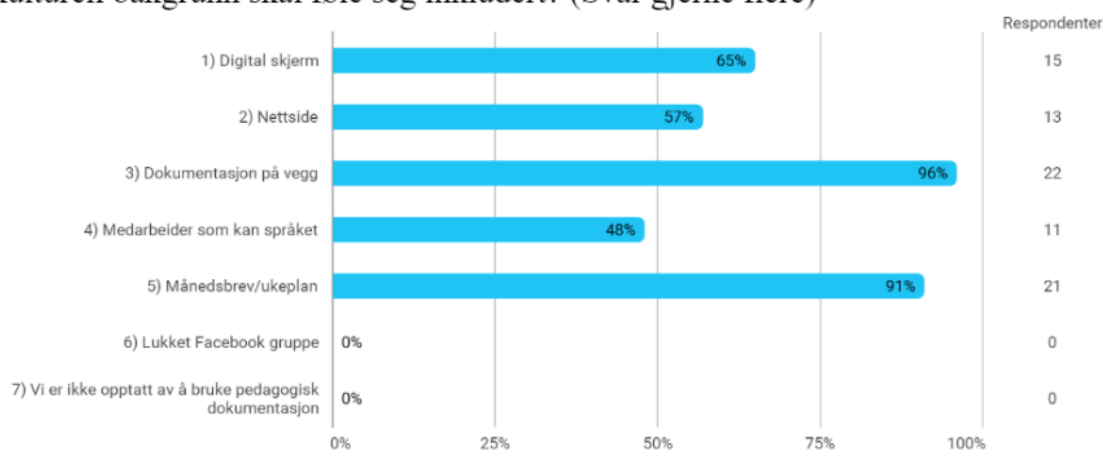
Samtidig som vi kan se at det bare er 20 av 23 (91%) der foresatte kan melde seg inn i FAU. Dette virker urovekkende da det i lov om barnehager (2005, §4) står at alle foresatte skal ha mulighet til å være i FAU. Dersom vi hadde hatt intervju ville vi stilt oppfølgingsspørsmål rundt dette: er dette fordi de ikke har FAU i barnehagen? Får ikke alle foresatte tilbudet om å være med, hvem sitter eventuelt i FAU om de har dette? Hvem er det som bestemmer dette? Videre ser vi at det er ikke så mange som gir foresatte mulighet til å kan komme inn i

barnehagen for å lese bok, fortelle historier fra sitt eget land eller lage mat sammen med barna.

5.5 Pedagogisk dokumentasjon

Spørsmål 8

På hvilken måte brukere dere pedagogisk dokumentasjon for at foresatte med flerkulturell bakgrunn skal føle seg inkludert? (Svar gjerne flere)

Figur 7 - oversikt over hvordan informantene jobber med pedagogisk dokumentasjon

I dette spørsmålet så ser vi at det er mange som deltok i undersøkelsen som jobber med dokumentasjon. Det er 22 av 23 (96%) som har dokumentasjon på vegg og 21 av 23 (91%) har månedsbrev/ukeplan. Videre ser vi at over halvparten bruker digital skjerm (65%) og nettside (57%). Som kan tyde på at barnehagen er opptatt av å henge med i tiden og profilere seg på nett. Medarbeider som kan språket er det 11 av 23 (48%) som har krysset på og det ser vi på som bruk av personalets kompetanse og ressurser.

På den delen der de kan komme med fritekst svar så har en kommet med «Vigilo er neste kommunikasjonsplattform, men er ikke aktivisert i barnehagen ennå» (spørsmål 8, svar 2).

Ut av svar alternativene så var det 21 av 23 (91%) som svarte at de bruker månedsplan/ukeplan som en form for dokumentasjon, da dette brukes på ulike måter som ikke kommer til syne med mindre informantene gir uttrykk for det. Slik som det kommer av disse svarene «Månedsplan skriver jeg gjerne ut, slik at jeg kan forklare hva som står og hva vi skal gjøre. (Har hatt en del foresatte som analfabeter)» (spørsmål 8, svar 3) og «Vi sender også ut på mail. Hvis de kommer tilbake til oss og ikke forstår hva som står der spør vi gjerne en medarbeider om ed kan hjelpe å oversette, eventuelt om noen andre foreldre kan hjelpe

hverandre. Vi opplever er stort felleskap blant de flerspråklige foreldre på tvers av avdelinger» (spørsmål 8, svar 5).

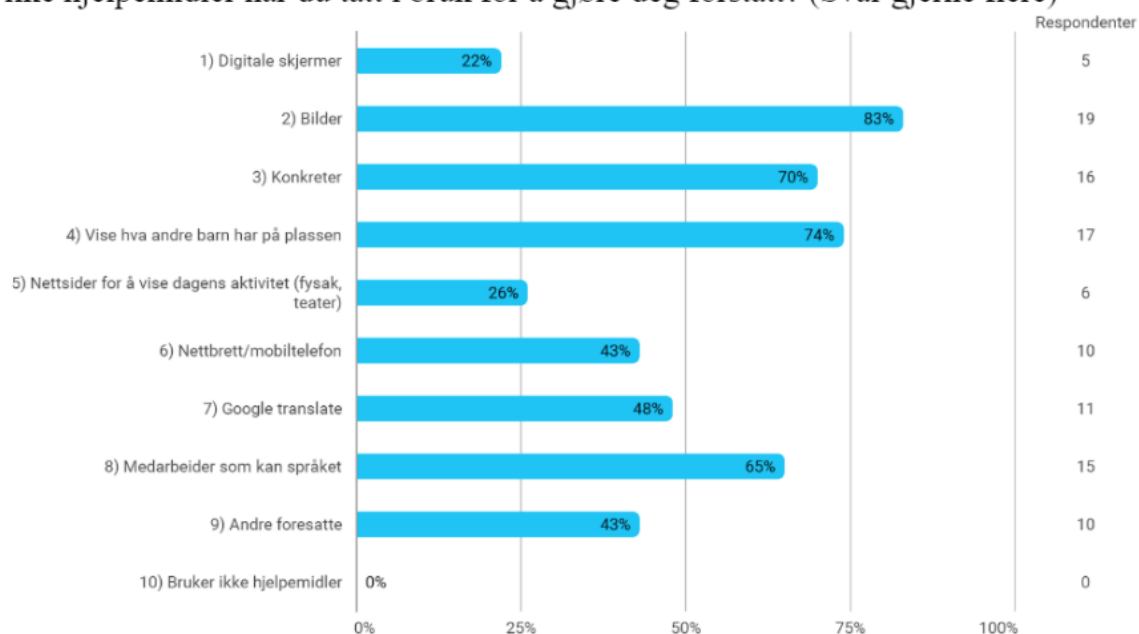
Som vi så på tidligere svar så er det å føle at en er til bry nevnt, hvordan føler de seg da her?

5.6 Kommunikasjon med foresatte

Spørsmål 9 spør vi om *i den daglige dialogen med foresatte, har du noen gang følt at du ikke har blitt forstått?* Her er det tydelig at 22 av 23 (96%) har følt på dette. Den ene informanten som har svart at hen ikke har opplevd dette, dette kan komme av at hen representerer en barnehage med lav prosentandel flerkulturelle. Ut av dette ser vi at spørsmål 10 er veldig aktuell og at en trenger hjelpemidler for å kommunisere.

Spørsmål 10

Hvilke hjelpemidler har du tatt i bruk for å gjøre deg forstått? (Svar gjerne flere)

Figur 9 - oversikt over hvilke hjelpemidler informantene har brukt for å bli forstått

Når vi ser på svaralternativene som ble valgt, så er det tydelig at de bruker *bilder* 19 av 23 (83%) og *viser hva andre barn har på plassen* 17 av 23 (74%) og *konkreter* 16 av 23 (70%) blir mye brukt. Videre ser vi at 15 av 23 (65%) bruker *medarbeider som kan språket*, og ser verdien av et flerkulturelt personale. På dette spørsmålet hadde vi også en kommentar der informantene kunne komme med flere innspill, vi ser at kroppsspråk er gjentakende. Det er en

barnehagelærer som er opptatt av å bruke “Kroppsspråk og vilje til å stå i samtalen til en sikrer at informasjonen er gitt og mottatt” (spørsmål 10, svar 4).

I spørsmål 11 spurte vi informantene *Hva opplever du som din største utfordring i daglig kommunikasjon med foresatte? Hva kan hjelpe deg i kommunikasjonen?* Gjennomgående ser vi at mangel på tid og at foresatte svarer ja uten at de helt har forstått. En informant svarer «De kan være redd for å spørre igjen etc. Spesielt mødre» (spørsmål 11, svar 17) som vi også så på tidligere spørsmål at det å spørre igjen kan være utfordrende og «fordi man ikke vil være til bry» (spørsmål 11, svar 12). Flere svarer at de nikker og sier de forstår «men så ser vi likevel at beskjedene ikke bli oppfattet» (spørsmål 11, svar 10).

Det er flere som skriver at de har et ønske om «å bli forstått» (spørsmål 11, svar 17) og at det «å beholde faget og de fagligebegrunnende valgene» (spørsmål 11, svar 4) er en utfordring. Igjen ser vi at det å «Bruke tid og sikre at en er åpen og virkelig ønsker å oppnå felles forståelse. Mye som skjer og dermed kan tiden spille inn og medføre misforståelser/melding ikke når frem» (spørsmål 11, svar 19) også er en utfordring som flere nevner. Vi ser også at språk er nevnt med at «Vi skulle gjerne lært oss alle språkene, og vi har et stort ønske om å hjelpe, men det er utfordrende til tider» (spørsmål 11, svar 18). Ut fra den samme informanten så kan vi se at det «hadde hjulpet å ha medarbeidere som kan de ulike språkene» (spørsmål 11, svar 18). Og at hen videre skriver at «foreldre ikke selv bruker verktøy som google translate eller spør andre så er det fort at de ikke får med seg informasjonen. Vi bruker ofte lapper som de kan ta med hjem og få oversatt slik at de får med seg informasjonen som behøves» (spørsmål 11, svar 18). Svarene informantene oppgir indirekte artikulere et behov for et hjelpemiddel.

En annen utfordring som er nevnt er at det er vanskelig å finne tid og rom fordi «mange kommer samtidig eller når vi er opptatte med andre ting som gjør at vi ikke kan møte alle like godt hele tiden» (spørsmål 11, svar 14). Her ser vi at barnehagehverdagen er travel og presset, så det å nå ut til alle uavhengig av språkbarrierer er utfordrende.

En informant oppgir følgende «Liker ikke å se på det som utfordringer, men heller læring og nye erfaringer. Berikelse og ressurs og ikke som et problem» (spørsmål 11, svar 11). Dette ser vi på som et veldig politisk riktig svar og i henhold til det vi lærer i profesjonen utdanner oss

til. Men her var vi ute etter de ekte svarene, det som faktisk skjer ute i barnehagen i dag. Hva som faktisk er utfordringene i arbeidet med foresatte. Her ser vi igjen at om vi hadde hatt intervju så ville vi stilt oppfølgingsspørsmål for å høre hvordan hen bearbeider sine opplevelser i denne typen situasjoner. Hvordan denne informanten reflekterer rundt temaet for å forbedre den daglige praksisen sin.

Mot slutten spurte vi informantene om det er *noe de har savnet i tilrettelegging av kommunikasjon med flerkulturelle foresatte?* Her er det gjennomgående flere informanter som svarer «nei» (spørsmål 12, svar 3, 5, 10 & 12) eller «kan ikke komme på noe» (spørsmål 12, svar 16 & 17). Dette stiller vi oss kritiske til i form av at det er flere som savner hjelpemidler som er lett tilgjengelig, dette kan vi se i sammenheng med at disse barnehagelærerne kanskje representerer barnehager med liten flerkulturell andel. «En mal for bilder og konkreter som vi kan lett finne frem, og ikke måtte lage selv hver gang. At barnehagen har en mappe i databasen hvor vi kan hente ut samme bilder slik at ikke vi bruker mye tid og ressurser på å finne bilder og det blir ofte forskjellige bilder på alle avdelinger som kan gjøre det vanskeligere å kommunisere om foreldrene har barn på flere grupper» (spørsmål 12, svar 14). Dette tolker vi dit hen at de ønsker å bruke den tiden de har i barnehagen på barna.

Videre er det en informant som etterspør «skriv som sendes sentralt fra barnehageeier ikke er oversatt på ulike språk» (spørsmål 12, svar 19), dette er allerede utviklet av Årstad brannstasjon barnehage som vi har lagt med link til her: [Arbeid med flerspråklighet i barnehagen](#). Det kan tenkes at informasjon om denne veilederen ikke har kommet ut til alle. Denne informasjonen har vi fått gjennom studiet, da vi hadde forelesning med de som har utviklet prosjektet. Fra samme informant så skriver vedkommende at hen savner «Digitale verktøy som vi kan ta i bruk og som vil forenkle kommunikasjonen» (spørsmål 12, svar 19). Da vi ser at dette ikke er et produkt som er utviklet som vil kunne forenkle kommunikasjonen og tilgjengeligheten.

5.7 Avsluttende tanker fra informantene

Helt til slutt hadde vi et spørsmål om det var noe annet de ville tilføye utover det vi allerede hadde spurt om. Her var det stort sett «nei» vi fikk til svar, men også noen som var glad for at vi løfter dette, «det er et viktig og spennende tema» (spørsmål 13, svar 5). En informant

skriver at «Utenlandske foreldre vet ofte ikke helt hva barnehagen er. Informasjonsskriv ved oppstart på ulike språk» (spørsmål 13, svar 2). Her vil vi igjen nevne Årstad brannstasjon barnehage sin veileder om flerspråklighet. Videre stiller vi oss kritiske til det den samme informanten skriver at det å «Trekke de med inn i hverdagen, la de være med å påvirke, synliggjøre mangfold» (spørsmål 13, svar 5). Gjør de ikke dette eller gir de ikke foresatte muligheten til å være med å påvirke? Til slutt vil vi vise til en siste informant som skriver «Utrolig viktig med inkludering og at foreldre blir forstått og forstår oss. Her er det viktig å ha tilgang til hjelpemidler som trengs før barnet starter i barnehagen slik at barnet og foreldre får best mulig oppstart» (spørsmål 13, svar 9). Som vi ser oss enige med for inkludering og forståelse bør bli høyt prioritert.

6.0 Drøfting

I dette kapitlet vil vi drøfte våre resultater mot teoretiske perspektiver som ble presentert i teoridelen, så vel som mot vår erfaringsbaserte kunnskap. Våre funn satt mot forskning, teorier og våre erfaringer inviterer til diskusjon rundt følgende spørsmål:

- Hvordan legge til rette for at alle foresatte kan medvirke i barnehagen?
- Hvilke utfordringer er det i den daglige kommunikasjonen med flerkulturelle foresatte og hvordan kan barnehagelæreren legge til rette for bedre kommunikasjon?
- Hvordan jobbe med pedagogisk dokumentasjon og visualisering (i den flerkulturelle barnehagen)?

6.1 Hvordan tilrettelegge for at alle foresatte kan medvirke i barnehagen?

Rammeplanen (2017) nevner FAU som mulighet for formell medvirkning, og lov om barnehager (2005, §4) presiserer at alle foresatte skal ha mulighet til å melde seg inn. I den konteksten er resultater av vår spørreundersøkelse overraskende, for kun 20 av 23 (91%) av informantene som deltok i undersøkelsen har krysset at *foresatte kan melde seg inn i FAU*. Det er en stor majoritet av informant gruppen, men siden spørsmålet gjelder oppfølging av loven, mangler det 9% og disse bør legges merke til. Det «slår oss» også fordi det er motstridende med vår erfaringsbasert kunnskap. I de flerkulturelle barnehagene vi jobber i kan flerkulturelle foresatte på lik linje med alle foresatte melder seg inn i FAU. I et intervju ville vi stilt oppfølgingsspørsmål rundt dette med FAU og hvem som kan melde seg inn.

Et annet resultat fra vår spørreundersøkelse som drøftes nedenfor gjelder spørsmål om foresatte kan ta med mat inn i barnehagen ved for eksempel *foreldrekafè*, 19 av 23 (86%). I våre barnehager er det en måte å for å synliggjøre mangfold, samt med å invitere foreldre til å lage mat sammen med barna og oss ansatte, eller lese eventyr på sitt språk for en angitt gruppe på morsmålsdagen. På denne måten vil vi inkludere alle foresatte i barnehagens arbeid.

For at foresatte skal melde seg inn i FAU må de få informasjon om hva det innebærer å være en del av det. Det er en form som er forankret i norske demokratiske tradisjoner og alle må få tilbud om og mulighet til å være med. Her er det snakk om medvirkning som krever tilpasning til en bestemt dialogisk, møte-basert arbeidsmåte der språk og forståelse for demokrati står sentralt; som igjen kan være veldig abstrakt for foresatte fra andre land, kulturer og politiske

systemer, samtidig så kan det være en mulighet for å tilegne seg en norsk kulturell kapital. Analogisk kan vi se på det å invitere foresatte inn med mat for å åpne en norsk institusjon for det mangfoldige. Å se mangfoldet som en ressurs, ved at vi i barnehagen ikke kan stille med samme typen for eksempel mat. Det anerkjenner foreldrenes identitet og kulturell kunnskap som fungerer som base for deres medvirkning i en norsk institusjon. Her er det viktig med god kommunikasjon for at foresatte skal se og forstå hvorfor vi ser på dette som verdifullt.

Fra et annet perspektiv kan forankring av samarbeid med foresatte med «en annen type mat» sees som «eksotisering», som å sette andre kulturer på en slags «utstilling» som «vi» kan smake. Man kan stille seg kritisk til det, særlig hvis foresatte får lite informasjon om hva som påvirker barnehagen og dens måter å arbeide på, samt tilbud om å delta i FAU.

Dette kan vi også se opp mot det Dahl (2008) illustrerer i kulturfiltermodellen. At vi som barnehagelærer har en forståelse og kontekst om hva barnehagen er, men det er ikke sikkert alle foresatte har den samme forståelsen og konteksten som vi har. Derfor kan også beskjeder og budskap som blir formidlet bli misforstått og vanskelig for mottaker å oppfatte ut i fra deres egne kontekster.

Som Arnesen (2017) skriver, det å være inkludert ikke alltid er noe bra, fordi mange tar det for gitt å være inkludert. Å være inkludert er bra for noen men at andre ikke føler for å bli inkludert. Her må vi som barnehagelærere se på hvordan vi kan inkludere foresatte på en god måte, og hvilke tiltak som kan gjøres. Ut av fritekst så fikk vi ulike tilbakemeldinger på at de har «mødregrupper», der de tar opp ulike tema. Her jobber de for inkludering og medvirkning for mødre, og at de skal få følelsen av fellesskap uavhengig av hvor i verden de kommer fra. Slike møter vil være med på å gi foresatte kunnskap og erfaring med institusjonen. Samtidig som det gir barnehagen muligheten til å anerkjenne mangfoldet som kommer til syne når foresatte interagerer med hverandre i foreldregruppen. Dette stiller vi oss veldig positive til og er noe vi kommer til å ta med videre som barnehagelærere. En annen informant har kommet med noe lignende som temadager. Der lar de foresatte få komme inn i barnehagen og delta med egne bidrag. Her kunne vi ved et intervju spurt om hva de hadde gjort, for å få direkte innspill. Er dette også aktuelt for norske mødre? De temaene som blir tatt opp, er det like aktuelt for alle? Dersom det hadde vært informasjon om samarbeidsinstanser som for eksempel helsestasjon og barnevernet, kunne dette vært høyt aktuelt uansett hvor en kommer fra.

For å få til best mulig samarbeid, må foresatte føle seg respektert og at de kan komme med utfordringer og spørsmål til personalet uansett når dette skulle være. Som Skoglund (2019) skriver så viser nyere forskning at vi må vise at vi er der for foresatte og at det bygges på gjensidig respekt og anerkjennelse. De grunnleggende faktorene som spiller inn her er tillit, ressursorientert møte, foresattes medvirkning og forventningsavklaring. På bakgrunn av dette ser vi at noen av informantene er mer opptatt av og bevisst på å inkludere alle, som vil si foresatte med majoritets- og minoritetsbakgrunn.

Det å ta med flerkulturelle foresatte inn i FAU gjør at de får et større innblikk i hva barnehagen er og hvorfor vi gjør det vi gjør. Her må vi prioritere ekstra tid, for at alle skal få mulighet til å forstå og bli forstått. En mulighet er også å ta med tolk inn på møtet. Bakken og Solbue (2016) skriver at vi må inkludere dem så mye at vi til sammen blir et «oss» og at det ikke blir en følelse av ubehag og usikkerhet rundt kommunikasjonen. Vi ser verdien av å ta med flerkulturelle foresatte for de har andre syn på hva barnehagen er og hvordan den skal drives. Barnehagekulturen i Norge har mer en fast ramme mens de flerkulturelle foresatte fra andre kulturer gjerne har andre måter å drive virksomheten på, kanskje har de måter å gjøre ting på som er bedre enn den kulturen som allerede er i barnehagen? Her kan vi også være åpne for at foresatte kan komme med innspill av hvordan barneoppdragelsen deres er ved ulike ritualer på for eksempel hvem som skal hjelpe ved dobesøk, påkledning og måltid. Samtidig som vi som barnehagelærere må være opptatt av å oppfylle rammeplanens krav for arbeidet i barnehagen og ivareta barnas behov for omsorg. Her har vi begge erfaringer med at vi må finne en balanse, at vi jobber for barnets beste og tilrettelegger så godt vi kan og så godt det lar seg gjøre.

Vi ser verdien i at alle foresatte kan være med å medvirke inn i barnehagen, ved for eksempel fortelle historie fra sitt land/by eller ha mer artefakter, for å kunne synliggjøre mangfold i barnehagen. Gi barna erfaringer med at alle er forskjellige og alle har ulike måter å være eller gjøre ting på, men at det likevel også finnes mye likheter. Som Rammeplanen (2017) sier, skal barnehagen legge til rette for mangfold og bruke dette som en ressurs i det pedagogiske arbeidet som blir gjort. «Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap»

(Utdanningsdirektoratet, 2017). Barnehagen skal vise at det er forskjeller som blir synliggjort gjennom kulturarenaen som barnehagen er og legge til rette for kulturmøter.

I Rammeplanen (2017) står det at foresatte har rett til å medvirke på barnehagens daglige virksomhet. Vi ser også utfordringen med å få flerkulturelle foresatte til å medvirke på barnehagens virksomhet da språk og kommunikasjon er en barriere, da foresattes «medvirkning» i barnehagen er begrenset til å gjøre seg forstått og forstå. Slik vi tolker Glaser (2018) så viser minoritetspråklige foresatte tendenser til å «ikke blande seg inn», men heller «godtar uten spørsmål». Kanskje fordi nyankomne i Norge engasjerer seg i barnehagen ved å forsøke å forstå den?

Til slutt stiller vi oss veldig positiv til at det ikke er noen som har svart *vi er ikke opptatt av dette* når vi spurte om hvordan informantene synliggjør etnisk og kulturelt mangfold. Dette kan tyde på at alle informantene er opptatt av å synliggjøre mangfold på en eller annen måte. Som det også kommer fram i friteksten, at det var flere av informantene som hadde ulike måter å jobbe med dette, utover de alternativene vi hadde satt opp. Og det kan også tenkes at det finnes flere måter å jobbe med dette rundt i de ulike barnehagene, men som vi ikke får svar på i denne omgang men som vi kan se senere i vår profesjonsutøvelse.

6.2 Hvilken utfordringer er det i den daglige kommunikasjonen med flerspråklige foresatte og hvordan kan barnehagelæreren legge til rette for bedre kommunikasjon?

Rammeplanen (2017) sier at barnehagen skal legge til rette foreldresamarbeidet og god dialog med foresatte. Dette skal skje både på individnivå, med foresatte til hvert enkelt barn og på gruppenivå. Utav spørreundersøkelsen vår kom det opp rekke ulike utfordringer som man møter på i samarbeidet med flerkulturelle foresatte. De oftest nevnte utfordringene handlet om stort sett det samme: foresatte som «jatter» med og later som de forstår, som svarer «ja» når de egentlig ikke har forstått. Den neste felles utfordringen var liten tid i møte med foresatte i hente/bringe situasjoner. Dette ser også vi som en utfordring og vi har videre spurt om hvordan vi kan tilrettelegge for at dette kan bedres.

Foresatte «jatter med» eller svarer ja når de egentlig ikke har forstått (som man ser ut fra handlingen og kroppsspråket deres). Noe vi selv også har opplevd i daglig kommunikasjon med foresatte. Vi tenker at hovedårsaken til at foresatte «jatter» med eller sier ja er at de ikke vil være til bry og føle seg mindreverdige i kommunikasjonen. Både vi og foresatte opplever at språket blir tilpasset for å bli forstått på best mulig måte. Men at vi likevel ikke får formidlet den informasjonen vi ønsker og misforståelser fort oppstår fordi foresatte «jatter med».

Nedenfor presenterer vi en praksisfortelling som er skrevet av en av oss, etter en samtale uten felles språk ved henting, der viktig praktisk informasjon skulle formidles. Det å bli forstått og føle seg mindreverdige. «Det var et barn som hadde en alt for stor sko, så jeg måtte formidle det på best mulig måte at dette barnet trengte en mindre sko. Her var jeg redd for at barnet skulle få en ny sko som var enda større. Så tok jeg å tegnet rundt fotbladet til barnet på et ark og viste det til den foresatte sammen med skosålen til barnet. Her jobbet jeg med det visuelle og for å formidle det som jeg ønsket å oppnå. Følelsen av å gå ned på et lavt nivå for å få fram poenget er noe som måtte til i denne situasjonen, tegning, enkle ord og bruk av den skosålen som barnet hadde da. Følelsen av å snakke til et barn, var med meg lenge. Var det riktig måte å snakke til foresatte? - tenkte jeg etter dette. Resultatet av den svært konkrete samtalen var positiv. Den foresatte forstod hva jeg mente og kom med en sko i riktig størrelse. Dessuten så opplevde jeg at den foresatte ikke bare lyttet til beskjeder ved senere anledning, men også delte ting fram familiens liv ved å bruke de norske ordene hun da kunne».

Drugli og Onsøyen (2010) skriver at den daglige kommunikasjonen er grunnleggende for å skape gjensidig tillit, en følelse av at man «spiller på samme lag» for barnets beste, noe som er helt avgjørende for at mer vanskelige samtaler med foresatte (om det blir nødvendig) foregår på en mer konstruktiv måte. Vi ser derfor viktigheten av daglige møter med foresatte for å skape tillit og et godt samarbeid.

Glaser (2018) skriver at i dag går de aller fleste barn i barnehagen, noe som betyr at vi som barnehagelærer møter langt flere og større ulikheter hos foresatte. De foresatte møter barnehagen med flere og svært ulike forventninger, krav og forutsetninger, det er derfor viktig at personalet har kompetanse om hvordan møte de ulike grupper og individer, både til daglige og i mer formelle sammenhenger. Vi kan ser dette opp mot det noen av informantene skriver, at det å beholde fagligheten og det å snakke i lengre setninger er noe som kan være en utfordring i kommunikasjonen med foresatte som man ikke har felles språk med. I følge Glaser (2018) er forventninger og krav kanskje ikke er til stede ved de flerkulturelle foresatte.

De har ikke som vane å blande seg inn i barnehagehverdagen. Dette er noe som vil jevne seg ut etter hvert som språket er på plass, skriver hun. Om foresatte stiller seg kritisk til informasjonen som de får, må vi være forberedt faglig og passe på at vi ikke glemmer fagligheten selv om det ikke blir brukt like mye.

For å uttrykke sine forventninger i uformell eller formell setting må foresatte «bli vant» til å snakke med personalet, og gjensidig tillit må til en viss grad skapes. Dette utvikles i det daglige, i hente/bringe situasjoner, da man gjerne vil snakke om det som har skjedd i løpet av dagen i barnehagen eller i løpet av morgenen/natten hjemme. Det å justere språket, bruke visualiseringer virker dermed helt nødvendig for det å tilrettelegge for så god kommunikasjon som mulig ut av foresattes og personalets forutsetninger. Kommunikasjonen, uansett hvordan den sees eller kjennes, er nødvendig for å skape en rutine av en kort daglig samtale, som igjen skal danne en base for mer vanskelige dialoger (ved behov). Kommunikasjonen er også viktig for at den skal vise barna at foresatte er velkommen i barnehagen, at personalet møter dem både med et smil, og anerkjennelse. Anerkjennelsen i dette tilfellet handler om å ikke ta foresatte sin «jutting» for gitt, men for å bruke tilpasset språk, visualiseringer, og konkreter for å gjøre den nødvendige samtalen mer flytende, mer gjensidig, mindre ydmykende, og dermed noe som begge parter kan se fram (istedenfor grue seg) til.

Sånne type justeringer, tilpasninger og hjelp kan fort bli misforstått av noen av de ansatte. Som i vår spørreundersøkelse kom en informant med besvarelsen «Liker ikke å se på det som utfordringer, men heller læring og nye erfaringer. Berikelse og ressurs og ikke som et problem» (spørsmål 11, svar 11). Dette stiller vi oss kritiske til fordi vi er urolige for at det politiske korrekte svar egentlig kan innebære mangel på bevissthet av foresattes og ansattes daglige utfordringer og dilemmaer. Resultatet føles som «overfladisk» anerkjennende i form av «godkjenning» av foresattes «jutting», uten å prøve å møte dem der de er, og uten å gjøre den nødvendige informasjonen reelt tilgjengelig for dem. Det er klart at foresatte er ressurspersoner for sitt barn, for så å samtidig bidra og delta som ressurspersoner i barnehagen (som er en abstrakt institusjon i mange kulturer). Her er det viktig å etablere en kommunikasjonsplattform der begge parter møtes ut av sine forutsetninger. Vi vil ikke at foresattes behov ugyldiggjøres av overfladisk politisk korrekthet. Når det gjelder denne besvarelsen så er det også mulig at vedkommende har lite erfaring med denne typen arbeid eller har misforstått spørsmålet. Derfor ville vi ved et intervju hatt et oppfølgingsspørsmål rundt dette og spurt hvordan hen jobber med dette.

Vår erfaring er at det både er flerkulturelle og norske som stiller krav og forventninger. Samtidig som vi opplever at det også er både flerkulturelle og norske som ikke gjør det. Her opplever vi at dette ikke kommer av hvor foresatte kommer fra eller hvor mye språk de har, men at foresatte har ulik bakgrunn, ønske og interesse for institusjonen. Det kan også gå på at noen foresatte opplever at barnet deres forteller mye hjemme, men det er foresatte som opplever at deres barn ikke forteller like mye er mer opptatt av å snakke med oss barnehagelærere om dagen i dag. Dette for å kunne supplere og ha samtaler med barnet hjemme (uten å gjøre barnet ansvarlig for informasjonsflyt og den daglige kommunikasjonen mellom barnehagen og hjemmet). En forutsetning for et godt samarbeid med de foresatte er at personalet i barnehagen har utviklet holdninger, respekt og forståelse for den type mangfold blant foresatte og evner til å se på dem som ressurspersoner for både barn og barnehagen (Glaser, 2018).

For at møtet med de foresatte skal bli så profesjonelt og kompetent som mulig er det viktig at barnehagelæreren er tolerant, fordomsfri, sensitiv, fleksibel og anerkjennende og har respekt for at foresatte er ulike (Glaser, 2018). Igjen vil vi understreke at den anerkjennelsen og respekten ikke kan ta form ut av en overfladisk respekt av foresattes «jætting». Den anerkjennelsen og respekten skal vises i møtet med foresatte der de er, i tilpassing av kommunikasjonsformer og visualisering som brukes; slik at den informasjonen som personalet ser som viktig nå gjøres tilgjengelig og forståelig for foresattes uansett bakgrunn, utdanning, kunnskap om norsk barnehage og kultur, språknivå. Anerkjennelse og respekt kommer i dette tilfelle til å handle om å gi informasjon på foresattes premisser, som igjen kan hjelpe å igangsette kommunikasjon i steden for personalets monolog som mottas med «jætting» uten forståelse.

Dette virker enda mer utfordrende om man tenkte på hvor liten tid personalet har for hver foresatt i hente/bringe situasjon, når gjerne flere foresatte kommer samtidig.

Utdanningsdirektoratet (2019) skriver at barnehagehverdagen er ofte preget av tidspress og mange presserende oppgaver. Slik er det dessverre også når det kommer til å møte foresatte i hente og bringe situasjoner. Viktig informasjon og tilstrekkelig informasjon kan fort utgå, fordi vi som barnehagelærer ikke har den tilstrekkelige tiden til å tilpasse oss til alle foresatte som kommer til barnehagen samtidig. Her tenker vi på å gi generell informasjon på for eksempel skjerm i gang, lapp på plassen i garderoben eller på nettsiden til barnehagen, som

når ut til alle foresatte uavhengig av personalets tid til hver enkelt i en travel barnehagehverdag.

I den digitale spørreundersøkelsen vår spurte vi informantene om det var noe de savnet ved tilretteleggingen i kommunikasjon med de flerkulturelle foresatte. Det er overraskende nok flere som skriver nei eller kan ikke komme på noe, selv om de tidligere i spørreundersøkelsen ga uttrykk for at det var noe som de savnet. Noen skriver tilgang til tolk skulle vært enklere og som en informant skriver så er det urealistisk i praksis men ønske om å ha en tospråklig assistent tilgjengelig fra første dag. Som da kan språket og blir et bindeledd mellom familien og barnehagen for å trygge foresatte så tidlig som mulig. Utover dette kan vi likevel se at flere av informantene gir uttrykk for at de legger til rette for kommunikasjon på flere ulike måter. Blant annet kom det fram at de tilpasser språket sitt ved å enten finne et felles språk som begge parter forstår, eller som en skriver «bokmålfiserer» språket for å gjøre det lettere å forstå.

Verktøy, mal for bilder, konkreter, struktur og system, og et digitalt verktøy som kan brukes for å forenkle kommunikasjonen er noe som er savnet ved tilretteleggingen. Vi ser ut av dette at det burde vært en felles database der de som jobber i barnehagen kunne hentet en type bilde/snakkekort som var felles for alle og enkelt å hente ut. Utav det siste med digitale verktøy har vi sett litt på og ser at det ikke finnes noe på dette området. Dette er noe som trengs i barnehagen, fordi vi trenger et hjelpemiddel som er tilgjengelig hele tiden.

Tidsbesparende i den forstand at det bare er å åpne en app, i motsetning til å måtte bruke tid på å finne bilder, skrive det ut og kanskje laminere det for å kunne bruke det inne og ute ved uformelle samtaler med foresatte. Tid som vi ønsker å bruke sammen med barna. Digitalt verktøy er noe vi som studenter har sett på, og prøver å finne gode løsninger for hvordan en slik app kan fungere og ville fungert i det daglige. Dette har vi skrevet et eget kapittel om som kommer etter drøftingen.

6.3 Hvordan jobbe med pedagogisk dokumentasjon og visualisering (i den flerkulturelle barnehagen)?

Dette spørsmålet kan vi knytte tilbake til teorien og spør oss om de bruker den pedagogiske dokumentasjonen riktig. Og om vi som studenter har hatt riktig teoretisk forkunnskap om hva

pedagogisk dokumentasjon egentlig er, før vi laget spørsmålet til den digitale spørreundersøkelsen.

Barnehagen skal jobbe med pedagogisk dokumentasjon i det daglig arbeid, dette for å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten som barnehagen er. Gjennom den pedagogiske dokumentasjonen så kan, foresatte få informasjon om hva som skjer i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.39-40). Ut av spørreundersøkelsen ser vi at 22 av 23 (96%) har *dokumentasjon på vegg*. Her kan vi stille oss spørrende til om dette er pedagogisk dokumentasjon eller dokumentasjon. Har de diskutert rundt det som er hengt opp eller ikke. Kolle, Larsen og Ulla (2017) skriver at det viktigste å tenke på ved pedagogisk dokumentasjon er at vi kan ikke kalle det pedagogisk dokumentasjon før personalet har reflektert rundt det som er dokumentert. Ved intervju kunne vi hatt oppfølgingsspørsmål rundt hvordan de jobber med det de henger på veggen. Samtidig som at vi hadde hatt den forkunnskapen vi har tilegnet oss, så hadde vi formulert spørsmålet vårt annerledes eller vi hadde skrevet noe mer i innledningen av spørsmålet for å få et mer riktig svar.

Med dette stiller vi oss kritiske til eget forarbeid med at vi hadde for lite kunnskap om pedagogisk dokumentasjon. Likevel kan vi med de ulike punktene under spørsmålet med pedagogisk dokumentasjon se at de dokumenterer ved *månedsbrev/ukeplan* 21 av 23 (91%), *digital skjerm* 15 av 23 (65%) og *nettside* 13 av 23 (57%). Som vi har nevnt før så hadde vi ved intervju og den teoretiske kunnskapen vi har nå stilt oppfølgingsspørsmål om hvordan de gjennomfører det med pedagogisk dokumentasjon før de publiserer. Videre ser vi at i friteksten at noen har nevnt den kommende appen/kommunikasjonsplattform Vigilo, men likevel der ser vi ikke helt hvordan de jobber med pedagogisk dokumentasjon men at de dokumenterer. Her kan vi spørre oss, vet barnehagelærerne hva pedagogisk dokumentasjon egentlig er?

Samtidig som vi stiller oss veldig positive til at ingen har svart Facebook. Mens en informant har skrevet i friteksten Instagram, der vi har erfaring fra praksis at en barnehage hadde dette. Da vi ble spurt om det var greit at vi var med på bilde. Der vi til slutt stiller oss positive til at ingen har svart *vi er ikke opptatt av å bruke pedagogisk dokumentasjon*. Vi sitter igjen med en følelse av at dette spørsmålet med pedagogisk dokumentasjon blir mer knytt opp mot hvilke hjelpemidler har du tatt i bruk for å gjøre deg forstått. Der vi ser tydelig at bilder, konkrete og viser hva andre har på plassen blir brukt for bedre kommunikasjon. Samtidig som kroppsspråk blir nevnt av flere i friteksten. Disse punktene som er nevnt her er vi enige med og har

erfaring med dette selv, og som praksisfortellingen tidligere viser med konkreter som ark og sålen til skoen.

Det er i dag strenge personvernregler for bruk av bilder, så å henge opp bilder for bildet sin del kan være pedagogisk dokumentasjon og bare dokumentasjon i seg selv. Med dette mener vi det kommer an på hvem som henger det opp. Barne- og ungdomsarbeideren og assistenten har etter vår erfaring en tendens til å henge opp uten å reflektere rundt det. Men om det er en refleksjon rundt det, så kan vi kalle det en pedagogisk dokumentasjon. Så ut av spørreundersøkelsen kan det være begge deler. Her kunne vi ved intervju spurt mer rundt dette.

Vi spurte også informantene våre hvordan de trodde foresatte opplevde bruken av visualisering i kommunikasjonen med barnehagen. Som de fleste sier at de opplever at foresatte setter pris på bruken av det og at det er hjelpsomt, men at de likevel er redd for å virke nedlatende. En av informantene sier «Har blitt satt stor pris på. de opplever en lettelse over å bli forstått, møtt og sett på en inkluderende måte» (spørsmål 5, svar 20) noe som gjenspeiler seg i vår egen praksis, ut i fra praksisfortellingen vi fortalte tidligere. Vi er redd for at det skal bli tolket nedlatende, men at foresatte ofte opplever det som en lettelse å faktisk bli forstått og at de føler seg inkludert.

Materialet vårt viser at alle er opptatt av å bruke ulike hjelpemidler for å gjøre seg forstått i kommunikasjonen, men vi er likevel overrasket over at det ikke er flere som tar i bruk bilder og konkreter for å visualisere det de prøver å formidle. Det kommer frem i resultatet at flere av informantene ser medarbeiderne som kan språket som ressurser i kommunikasjonen med foresatte med annet språk. Dette er også noe vi selv har erfaring med, å ha medarbeidere fra ulike land som kan kommunisere med enkelte foresatte, noe vi ser som veldig verdifullt. Da både barn og foresatte kan få uttrykke seg på sitt førstespråk og gjøre seg forstått i barnehagen. Samtidig som vi ser ut fra spørsmålet om visualisering så tror de fleste informantene at foresatte ser det som positivt å bruke visuelle hjelpemiddel i kommunikasjonen som trygger dem og at de føler seg sett og hørt. At personalet er interessert i å bli kjent med foresatte og gjøre seg forstått. Noen nevner samtidig at de er redd de opplever det som nedlatende. Her tenker vi som studenter at det handler mye om hvordan det non-verbale språket blir brukt. Hvordan er kroppsspråket, toneleie og blikket til den som formidler. Det er viktig at holdningen til personalet er åpen og imøtekommende med det

“ukjente” og møter det med nysgjerrighet på en profesjonell måte. Som vil si at en skal være varsom med spørsmål om historien til personen men være interessert i å lære om kulturen og personen sine opplevelser og forutsetninger.

Som Jensen og Ulleberg (2019) skriver at vi mennesker hver dag har små eller store møter med mennesker og at kommunikasjonen er limet som holder oss mennesker sammen. Det er umulig å melde seg ut av denne kommunikasjonen, for uansett hva en uttrykker i møtet med mennesker så er det en form for kommunikasjon om en så bare smiler, nikker eller snur seg vekk. Om det er bevisst eller ubevisst så er dette noe som blir fortolket av noen andre. Med dette mener vi at vi som profesjonelle barnehagelærere er villige til å stå i det, med bruk av visuelle hjelpemidler for å sikre den daglige kommunikasjonen med foresatte. At vi tar kommunikasjonen, møtene og foresatte på alvor.

7.0 Alternativ avslutning - app et hjelpemiddel i kommunikasjonen

Denne bacheloren og et intervju vi var på med BARNkunne har resultert i ideen om en app. Hvordan få til en bedre kommunikasjon visuelt med foresatte som er nyankomne flyktninger, og dermed bidra til en bærekraftig framtid i det flerkulturelle samfunnet – dette er spørsmål som vi kontinuerlig reflekterer over og vi vil helst ikke stoppe på refleksjonsnivå. Vi snakket om at en app hadde vært det som trengs i en barnehage, den skal være lett tilgjengelig, enkel å bruke og i dagens samfunn har snart alle barnehager nettbrett og/eller smarttelefon tilgjengelig om man følger rammeplanen. Det ser vi også ut fra vår digitale spørreundersøkelse, at flere av informantene uttrykker at det er behov for et hjelpemiddel som er lett tilgjengelig og lite tidkrevende i kommunikasjonen.

7.1 Formålet med en app

I følge FN (2019) er det flere mennesker på flukt i dag enn det var under andre verdenskrig. Norge tar i dag imot 3000 overføringsflyktninger i året, mange av disse er barn med deres familie. Derfor blir barnehagen et av de første stedene disse familiene møter og vi skal kunne gi disse familiene et like godt tilbud som alle de andre familiene. Hvordan kan vi få til dette hvis foresatte verken kan norsk, engelsk eller kan lese eller skrive? Ja, tolk kan bli tilbudt ved oppstart i barnehagen og ved formelle samtaler med foresatte, men hva skjer etter oppstartsperioden og utenom de uformelle møtene? Da trenger vi som barnehagelærere et hjelpemiddel som kan hjelpe oss i denne kommunikasjonen. Noe som er enkelt å bruke, lett å forstå og lett tilgjengelig.

Et slikt hjelpemiddel vil bidra til økt kommunikasjon med foresatte med et annet språk. Øke forståelsen for barnehagen og hva vi forventer av foresatte. Foresatte må få informasjon om hva barnehagen er og hva vi gjør. Denne appen vil kunne brukes av barnehagene og av introduksjonssenterets kurstilbud for innvandrere.

Tenker at dette er en app som skal brukes i de fysiske møtene med foresatte, at appen derfor ikke inneholder sensitiv informasjon om enkeltbarn. Appen skal brukes av en ansatt i barnehagen og skal være til hjelp for å kommunisere bedre med foresatte med et annet språk. Appen inneholder visuelle bilder, ordlyd og er uten tekst. Vi har selv erfaring med at foresatte kan være analfabeter.

Målet med appen er at alle beskjeder er innlest på ulike språk slik at appen kan fortelle det vi ansatte ønsker å formidle. Det blir en enkel kommunikasjonsform som kan gi mer enn det vi prøver å si med kroppsspråk. Videre kan en visualisere ved bruk av konkreter av de tingene som allerede er i barnehagen, sånn at foresatte kan få se og ta på det som blir formidlet og som er en stor del av barnet deres sin hverdag. For eksempel ved at vi ønsker regntøy, så kan vi få appen til å fortelle at det er det vi ønsker, vise bilde og visuelt finne regntøy. For å vise konkreter samtidig som bruken av app så forsterker vi språket og de har egenskaper som utfyller og overlapper hverandre. Da kan de ta og føle på materiale for å i tillegg vite hva det heter på sitt språk (Bøhler & Rognes, 2019, s.141). Som vi også så ut i fra spørreundersøkelsen så er det flere som skriver at de er blitt misforstått og med fare for å ikke føle seg til bry så svarer foresatte at de forstår, men så gjør de ikke det.

Dette er også i tråd med det rammeplanen sier at barnehagen skal jobbe med en bærekraftig utvikling, der denne appen skal bidra til å redusere bruken av papir og utskrift i barnehagen.

7.2 Fremdriftsplan

Midten av februar var vi på et møte med HVLskape sammen med vår veileder der vi presenterte ideen om en app. På forhånd hadde vi formet en grov skisse om hvordan vi så for oss appens "valg". I dette møtet la vi fram ideen. Ser på spørreundersøkelsen at flere savner et verktøy som er enkelt å bruke og lett tilgjengelig. Det tar mye tid med å skrive ut og laminere en form for snakke/visuelle kort. Tid som heller kan brukes med barna.

Etter møtet vi hadde med HVLskape laget de en kontaktannonse for oss, slik at vi kunne komme i kontakt med en ingeniørstudent som kunne tenke seg å få et samarbeid med oss. Grunnen til at vi ville komme i kontakt med en ingeniør er fordi vi ikke sitter med kunnskapen om å utvikle en app. Vi kan komme med kunnskapen og ideen, men vi trenger en som kan utvikle den for oss.

I løpet av vårsemesteret har rektor på HVL hatt en utfordring ute "Rektors utfordring" (<https://hvlskape.no/rektors-utfordring>), der hun utfordrer studenter til å komme med ideer om hvordan man kan bringe næringslivet og offentlig sektor i en mer bærekraftig utvikling. Her

har vi lagt inn vår ide, med et håp om å vinne premie så vi kan få realisert vår drøm om å få appen ut i hverdagslivet.

På møtet vi hadde i februar kom HVLskape med en ide om at innovasjon Norge er en plass vi kan søke om ressurser til å realisere appen. Det er mange spørsmål vi ikke har svar på, og hvordan vi skal jobbe med dette fremover. Men at vi skal jobbe videre med det er det ingen tvil om, bare spørsmål om hvordan.

Er nå i kontakt med en ingeniør og ser på ulike løsninger for appen.

Litteraturliste

- Arnesen, A.L. (2017). Perspektiver på inkludering i barnehagefaglige praksiser. Arnesen, A.L. (red.), *Inkludering Perspektiver i barnehagefaglige praksiser*. (s.19-35). Oslo: Universitetsforlaget.
- Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§4>
- Bakken, Y., & Solbue, V., (2016) Det handler jo egentlig om å være sammen som mennesker. Bakken, Yvonne, & Solbue, Vibeke (red.), *Mangfold i barnehagen Fra politisk vilje til flerkulturell virkelighet?* (s. 11-25). Bergen: Fagbokforlaget.
- Bergen Kommune. (2018). *Sammen for kvalitet - Lek og læring*. Bergen: Bergen kommune
- Bergen kommune. (2019, 19.12). Organisasjonskart. "Hentet 21.januar 2020 fra <https://www.bergen.kommune.no/styringsdokument/2981427>".
- Becher, A. A., (2006). *Flerstemmig mangfold: samarbeid med minoritetsforeldre*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bøhler, E. & Rogers, A. (2019). Matematikk på og med nettbrett i barnehagen. I H. Jæger, M. Sandvik & A.-H. L. Waterhouse (red.). *Digitale barnehagepraksiser : Teknologier, medier og muligheter* (s.135-156). Oslo: Cappelen damm AS
- Dahl, Ø. (2008) *Møter mellom mennesker; Interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal Akademisk: Oslo
- Drugeli, M. B., & Onsjøien, R. (2012). *Vanskelige foreldresamtaler - gode dialoger*. Trondheim: Cappelen Dam AS
- FN-Sambandet (2019, 21.juni). Flyktninger. Hentet fra: <https://www.fn.no/Tema/Flyktninger>
- Giæver, K. (2014) *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gjervan, M., Andersen, C., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen* (2.utg). Oslo: Cappelen Damm AS
- Glaser, V. (2018) *Foreldresamarbeid Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jensen, P., & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene : Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Kolle, T., Larsen, A.S. & Ulla, B. (2017). *Pedagogisk dokumentasjon - inspirasjon til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget
- Kunnskapsdepartementet (2006). Temahefte om språklig og kulturelt mangfold. I M. Gjervan (Red.), *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Hentet 6. april 2020 fra

https://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/pedagogikk/temahefter/temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Lindseth, A. & Norberg, A. (2004). *A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience*, 145-153.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1471-6712.2004.00258.x>

Utdanningsdirektoratet. (2018, 28.juni). *Pedagogisk dokumentasjon i barnehagen*. Hentet fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/verktoy-for-kvalitetsarbeid/pedagogisk-dokumentasjon/>

Utdanningsdirektoratet. (2019, 22.februar). *Gode prosesser for implementering av rammeplan - hva sier tidligere kunnskap?*. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/evaluering-av-rammeplanen-for-barnehagen/gode-prosesser-for-implementering-av-rammeplan--hva-sier-tidligere-kunnskap/>

Regjeringen.no. *Kvalitet i barnehagen* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009/id563868/?ch=1> (Stortingsmelding nr.41 (2008-2009))

Restrup, A. K., (2014) *Der er 37 versioner af familien Danmark* <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sj%C3%A6/2014-09-05/s%C3%A5dan-ser-familien-danmark-ud> (04.04.2020)

Skoglund, R.I. (2019). Anerkjennelse i samarbeid mellom barnehage og foreldre – en utfordring! I: R.I. Skoglund & I. Åmot. (red.), *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole* (Utgave 2) (s.187-211). Oslo: Universitetsforlaget.

Taguchi, H. L. (2015). *Hvorfor pedagogisk dokumentasjon?* Oslo: Universitetsforlaget

Bildereferanser

Figur 12 - Kulturfiltermodellen. Fra "Dahl, Ø. (2008) Møter mellom mennesker; Interkulturell kommunikasjon. Gyldendal Akademisk: Oslo", av Træet, M., 18.02.20. Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen.

Vedlegg 1 – Spørsmål til spørreundersøkelse

Hei

Vi er to studenter fra Høgskulen på Vestlandet som holder på å skrive bachelor på barnehagelærerutdanningen. Problemstillingen vår lyder som følger "Hvordan kan barnehagen legge til rette for kommunikasjon med flerkulturelle foresatte ved bruk av pedagogisk dokumentasjon og visualisering?"

I forbindelse med bacheloren holder for tiden på med en undersøkelse, som vi gjerne ønsker at akkurat du svarer på.

Bacheloren vår handler om den kommunikasjon med foresatte i den flerkulturelle barnehagen.

Vi ønsker å få et vidt spekter av svar for å kunne få best mulig resultat til bacheloren vår. Spørreundersøkelsen er for alle med barnehagelærer- og førskolelærerutdanning som jobber i barnehage.

Vi ønsker svar fra alle uansett hvilken prosentandel deres barnehage representerer innenfor den flerkulturelle barnehagen, dette fordi vi ønsker å se hvilken kompetanse som finnes generelt på området og ikke bare de det gjelder.

Undersøkelsen er helt anonym og de innhentede dataene vil bli lagret til 01/12/2020 (til bacheloren er bestått).

Vi håper derfor at du har 10-15 minutter å avse for å kunne hjelpe oss med dette.

Tusen takk for at akkurat du tok deg tid :)

Siste frist for svar er 11/02/2020

Hvor stor prosentandel av barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn?

- (1) 1) 0-25%
- (2) 2) 26-50%
- (3) 3) 51-75%
- (4) 4) 76-100%

Figur 1 – spørsmål 1

Hvor stor prosentandel av barna på din avdeling/base har flerkulturell bakgrunn?

- (1) 1) 0-25%
- (2) 2) 26-50%
- (3) 3) 51-75%
- (4) 4) 76-100%

Figur 2 – spørsmål 2

I det formelle møtet, legger du som barnehagelærer til rette for kommunikasjon med foresatte med flerkulturell bakgrunn, hvordan? Dersom dette ikke gjelder deg, tenk hvordan du ville lagt til rette for kommunikasjon. (Skriv maks 4 setninger)

I det uformelle møtet, legger du som barnehagelærer til rette for kommunikasjon med foresatte med flerkulturell bakgrunn, hvordan? Dersom det ikke gjelder deg, tenk hvordan du ville lagt til rette for kommunikasjon. (Skriv maks 4 setninger)

Ved bruk av visualisering i kommunikasjon med foresatte, hvordan tror du foresatte opplever dette? (Skriv maks 4 setninger)

Hvordan synliggjør dere etnisk og kulturelt mangfold i barnehagen? (Svar gjerne flere)

- (1) 1) Flagg i garderoben
- (2) 2) Dukker med ulik hudfarge
- (3) 3) Bøker på ulike språk
- (4) 4) "God morgen" plakat/lapper på ulike språk i f.eks. garderoben
- (5) 5) Påkleddningsplakat på ulike språk
- (6) 6) Varmmat fra ulike kulturer
- (7) 7) Vi er ikke opptatt av dette
- (8) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

Hvordan legger du til rette for at alle foresatte skal få medvirke i barnehagen, med tanke på å inkludere og synliggjøre mangfold? (Svar gjerne flere)

- (1) 1) Foreldre café, foresatte tar med mat inn i barnehagen
- (2) 2) Foresatte kommer og lager mat sammen med oss i barnehagen
- (3) 3) Foresatte kommer til barnehagen for å lese barnebok fra sitt land
- (4) 4) Foresatte forteller historie på sitt språk/fra sitt land
- (5) 5) Foresatte kan melde seg inn i FAU
- (6) 6) Foresatte tar med artefakter fra sitt land og viser fram
- (7) 7) Vi er ikke opptatt av dette
- (8) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

På hvilken måte brukere dere pedagogisk dokumentasjon for at foresatte med flerkulturell bakgrunn skal føle seg inkludert? (Svar gjerne flere)

- (1) 1) Digital skjerm
- (2) 2) Nettside
- (3) 3) Dokumentasjon på vegg
- (4) 4) Medarbeider som kan språket
- (5) 5) Månedsbrev/ukeplan
- (6) 6) Lukket Facebook gruppe
- (7) 7) Vi er ikke opptatt av å bruke pedagogisk dokumentasjon
- (8) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

I den daglige dialogen med foresatte, har du noen gang følt at du ikke har blitt forstått?

- (1) 1) Ja
- (2) 2) Nei
- (3) 3) Vet ikke

Hvilke hjelpemidler har du tatt i bruk for å gjøre deg forstått? (Svar gjerne flere)

- (1) 1) Digitale skjermer
- (2) 2) Bilder
- (3) 3) Konkreter
- (4) 4) Vise hva andre barn har på plassen
- (5) 5) Nettsider for å vise dagens aktivitet (fysak, teater)
- (6) 6) Nettbrett/mobiltelefon
- (7) 7) Google translate
- (8) 8) Medarbeider som kan språket
- (9) 9) Andre foresatte
- (10) 10) Bruker ikke hjelpemidler
- (11) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

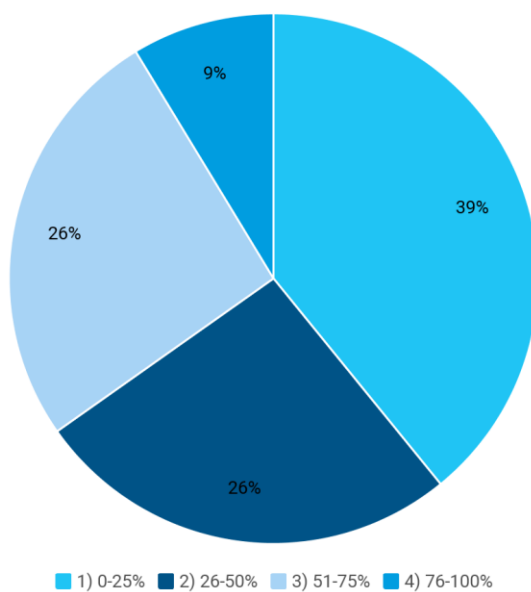
Hva opplever du som din største utfordring i daglig kommunikasjon med foresatte? Hva kan hjelpe deg i kommunikasjonen? (Skriv maks 4 setninger)

Er det noe du har savnet ved tilrettelegging i kommunikasjonen med flerkulturelle foresatte? (Skriv maks 4 setninger)

Utover denne undersøkelsen, er det noe annet du vil tilføye?

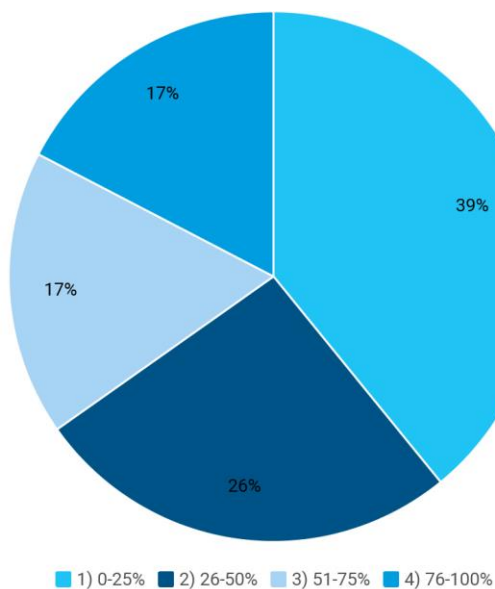
Vedlegg 2 – Diagram inkludert «noen svar»

Hvor stor prosentandel av barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn?

Figur 1

Hvor stor prosentandel av barna på din avdeling/base har flerkulturell bakgrunn?

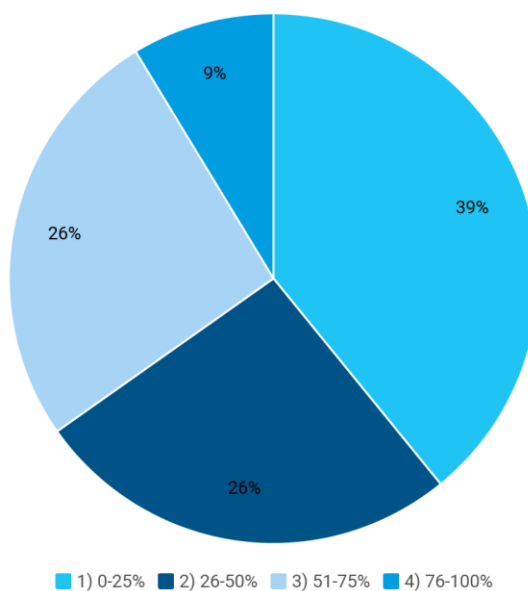

Figur 2

Vedlegg 3 – Spørreundersøkelse med svar

Spørsmål 1

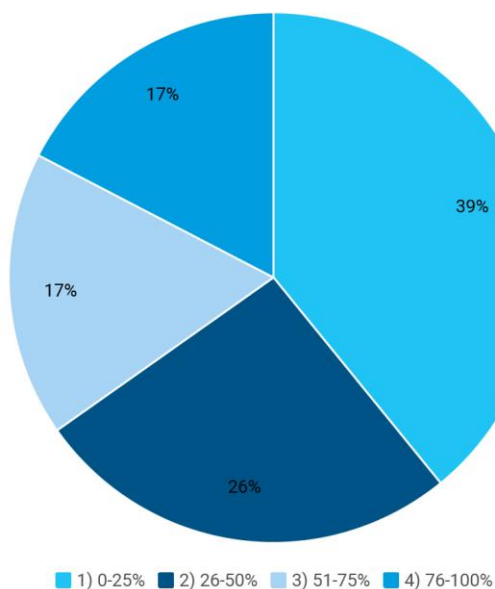
Hvor stor prosentandel av barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn?

Figur 3 – oversikt over prosentandel barn med flerkulturell bakgrunn i informantenes barnehage

Spørsmål 2

Hvor stor prosentandel av barna på din avdeling/base har flerkulturell bakgrunn?

Figur 4

Spørsmål 3

I det formelle møtet, legger du som barnehagelærer til rette for kommunikasjon med foresatte med flerkulturell bakgrunn, hvordan? Dersom dette ikke gjelder deg, tenk hvordan du ville lagt til rette for kommunikasjon. (Skriv maks 4 setninger)

1. - Bruker ekstra tid på dem. Snakker tydelig og sakte.
- Bruker tolk om foreldrene trenger det.
- Ekstra foreldre møte ved behov.
2. Foreldre/foresatte får tilbud om tolk på sitt morsmål ved foreldresamtale dersom ønskelig.
Bruk av beskrivende bilder i ukeplan
3. Vi bruker tolk ved behov.
4. Bestiller tolk dersom foresatte ønsker det.
5. spør om de trenger tolk til samtale. Snakker tydelig og saktere ved behov. Bruker engelsk ved behov, bilder og kroppsspråk.
6. Bruker mer tid på å forklare slik at jeg vet at de forstår.
Tydeligere kroppsspråk og uttale.
Snakker engelsk med de som ikke forstår norsk.
Tolk på samtaler.
7. bruker tolk om det er språk vi ikke kan
korte setninger, konkrete
8. Tolke
Åpenhet
Omsorg
Forståelse
9. Ved å finne et felles muntlig og skriftlig språk.
Tilby oppstartssamtale og ellers foreldresamtaler.
Informere både skriftlig og muntlig om barnehagens hverdag.
10. Bruker alltid tolk - selv om foreldre gjerne mener de behersker norsk. Handler både om at jeg vil være sikker på at innholdet i møtet/samtalen blir forstått, og at foreldrene skal få tenke/bruke sitt morsmål/eget språk.
Være nysgjerrig på deres kultur, vise respekt og forståelse for det de kommer med.
11. Alle nye i bhg har oppstartssamtaler senest to uker etter oppstart. Hvis ikke foreldrene snakker norsk eller engelsk bestiller vi tolk.
12. I den grad det er nødvendig/behov bruker vi tolk (foreldremøter/foreldresamtaler)
Hører med foreldre på forhånd om det er behov
13. -tolk bestilles ved behov/ønske
-slå over til engelsk hvis ønskelig
-bruker kollegaers språk som støtte
14. Foreldresamtaler og andre møter tilbys tolk.
Bruker kroppsspråk og bilder/konkreter for å prøve å forsikre oss om at alle parter forstår hverandre, når det er mulig.
Spør kontrollspørsmål for å sjekke at beskjeder blir forstått og at vi forstår de tilbake.
Forkorter og "bokmålifiserer" setninger og ord som kan være nye eller utfordrende - ser an hver enkel person om dette er nødvendig
15. bruk av tolk, snakker på forhold med foreldrene om hvordan de ønsker kommunikasjonen skal foregå. Om de ikke ønsker tolk, skrive ut bilder om kan forklare ulike begreper som regntøy, vintersko, inne lek ute lek osv.

16. Alltid tolk på Startsamtalet og på andre planlagte foreldresamtaler.
17. * Jeg bruker et fellesspråk- gjerne engelsk.
 - * Bruker gjerne bilder, visuelle hjelpemidler.
 - * Viser filmer/bilder av hverdagen til barnet.
18. Bruk av tolk, bilder og andre konkrete.
19. - Avklare tidlig om foresatte ønsker tolk til møtet
 - Sikre at foresatte opplever at vi virkelig ønsker å sikre god kommunikasjon slik at de kan være trygge på at de kan stille spørsmål på nytt om de ikke forstår i første omgang, bevissthet om vår nonverbale kommunikasjon og hva den betyr for foresatte med annet morsmål
 - Tilpasning av talehastighet, sette av nok tid
20. sørge for god informasjon. bruk av tolketjenesten og evt oversettelse av skriftlig info.
21. Jeg ville først og fremst sørget for at vi forstår hverandre språklig, ved å tilpasse språket til engelsk ved behov, bruke tegn-til-tale eller bilder som støtte til det verbale språket, eller ved å få tak i tolk (til foreldresamtaler, og lignende). Vil deretter ha en åpen holdning ovenfor foreldrene, og la de komme med egne tanker og innspill.
22. Bruk av tolk, oversette språk, bruke bilder
23. Her kan vi kommunisere på engelsk, så en av personalet sitter med de flerkulturelle og oversett

Spørsmål 4

I det uformelle møtet, legger du som barnehagelærer til rette for kommunikasjon med foresatte med flerkulturell bakgrunn, hvordan? Dersom det ikke gjelder deg, tenk hvordan du ville lagt til rette for kommunikasjon. (Skriv maks 4 setninger)

1. - Bruker ekstra tid på dem. Snakker tydelig og sakte.
 - Bruker tolk om foreldrene trenger det.
 - Ekstra foreldre møte ved behov.
2. Det blir snakket engelsk/ enkel norsk til de som kan det. Eventuelt vise bilder.
3. Jeg er alltid interessert i å lære om foreldres kultur og bakgrunn. Spesielt syn på barn og oppdragelse. Dette for å bedre forstå barnet.
4. Samtale. Bruker armer og bein, tegner og viser bilder om nødvendig.
5. snakker tydeligere, saktere ved behov. Bruker bilder.
6. Bruker litt tegn til tale om spesifikke ting. Som for eksempel flaske. Gjør meg bevisst på egne holdninger i forkant av møte med foreldrene.
7. korte setninger, konkrete
8. Forståelse
 - Kroppsspråk
 - Barnets beste
 - Omsorg
9. Daglig muntlig kommunikasjon ved bringing/henting.
 - Alltid ha fokus på barnet, som individ samtidig som en del av en barnegruppe.
10. Prøver alltid å ha tid til å hilse på foreldre og barn når de kommer/henter. Være blid og hyggelig. Vise med bilder og enkle ord hvordan barnet har hatt det i barnehagen.
 - Skape trygg ramme slik at de føler seg trygg i barnehagen
11. Forteller alle foreldre og foresatte (på småbarnsavdeling og spesielt barn som er på tilvenning at kommunikasjon og forholdet mellom foreldre og de ansatte er veldig

- viktig for at barna skal bli trygge i bhg. Vi hilser på alle mammaer og pappaer når de henter og leverer . Inkludering av voksne og barn er veldig viktig for meg.
12. i uformelle møter har vi ved noen anledninger brukt tolk den første tiden i barnehagen. Dette var der hvor foreldre hverken snakket/forstod norsk og eller engelsk
 13. -snakker engelsk hvis det hjelper
 - bruker mer kroppsspråk enn vanlig
 - viser og forteller på en annen måte ved behov
 14. Bruker kroppsspråk og bilder/konkreter for å prøve å forsikre oss om at alle parter forstår hverandre, når det er mulig.
Spør kontrollspørsmål for å sjekke at beskjeder blir forstått og at vi forstår de tilbake.
Forkorter og "bokmålifiserer" setninger og ord som kan være nye eller utfordrende - ser an hver enkel person om dette er nødvendig
 15. Gå til sidens og snakke i roligere miljøet, prioritere samtalen om en har noe viktig å ta opp.
 16. I det daglige blir det å bruke kroppsspråk, vise konkreter, skrive ned på handlelapp og vise, hvis det er noe barnet trenger.
 17. * Jeg bruker et fellesspråk- gjerne engelsk.
 - * Bruker gjerne bilder, visuelle hjelpemidler.
 - * Viser filmer/bilder av hverdagen til barnet.
 18. Spør gjerne barna om å oversette (har førskolegruppe), ofte kan foreldrene hjelpe hverandre eller eldre søsken av barnet på avdelingen. Her bruker vi også konkreter for å vise hva vi mener. I Noen tilfeller lærer vi oss enkle ord for å hjelpe oss i å kommunisere.
 19. - sikre et åpent og inkluderende klima i barnehagen
 - avklare hvilke språk som er best å bruke (norsk eller engelsk)
 - bruk av bilder for å forklare og sikre at disse er lett tilgjengelige
 20. Bruk av dagtavler og informasjon som gjerne er forenklet/oversatt dersom slikt er raskt tilgjengelig på aktuelt språk.
dersom det er store språklige barrierer bruker vi ofte dagtavler og ulike kort for å formidle info.
 21. Tilpasser språket så godt som mulig, legger evt. over til engelsk. Kan også bruke tegn-til-tale som språklig støtte, evt. bilder.
 22. Bruke ansatte som snakker samme språk, bruke bilder, snakke sammen gjennom barna
 23. Ved levering og henter foregår kommunikasjonen på engelsk. I dag ønsker de å motta skiv på norsk. men tidligere har vi oversatt skriv som månedsplan, brev og diverse annen info

Spørsmål 5

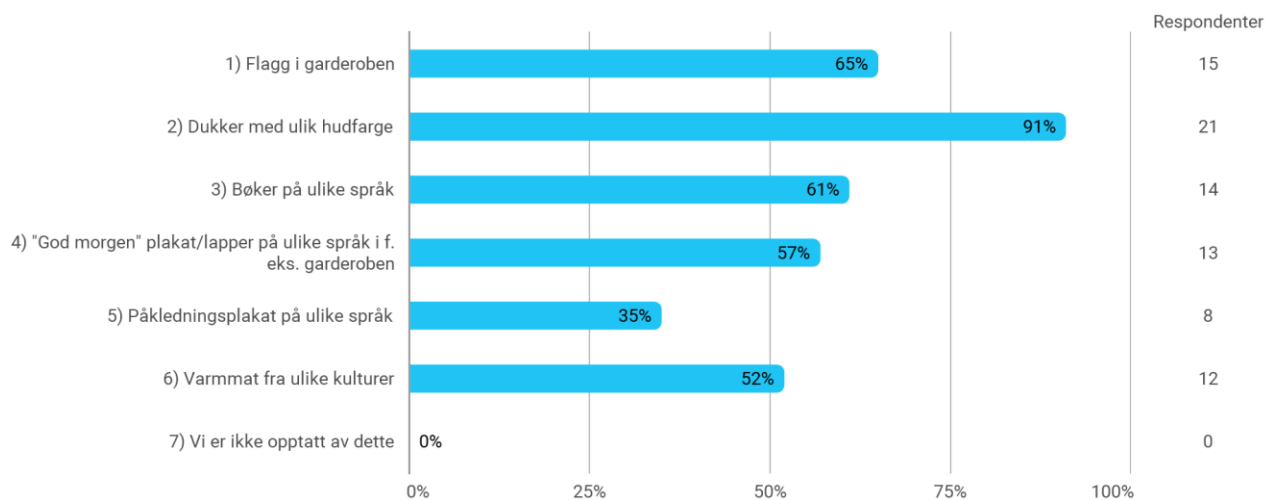
Ved bruk av visualisering i kommunikasjon med foresatte, hvordan tror du foresatte opplever dette? (Skriv maks 4 setninger)

1. - Jeg tror de opplever det som forståelig og greit.
 - Foreldrene er gode på å gi tilbakemelding om de ikke oppfatter kommunikasjonen
2. Kan fungere som et supplement/støtte til det verbale som blir fortalt. Oppklarende, og beskrivende for foresatte som har utfordringer med språk.
3. Dette spørsmålet vet jeg ikke om jeg forstår.
4. Nyttig
5. Tror de synes dette er positivt.

6. Er redd de opplever det nedlatende.
Samtidig tror jeg de opplever det hjelpsomt.
7. hjelper på et dårlig ordforråd
8. Jeg opplever å få god kontakt med foresatte, til tross for språkbarrierer. Det ser ut som om foreldrene synes dette er en god måte og kommunisere på.
9. Det avhenger både av språk og personlighet. Noen både trenger og ønsker det, mens andre trenger det, men ønsker det ikke.
Min erfaring tilsier likevel at foresatte ønsker å forstå barnehagekulturen vår, og setter pris på all informasjon.
10. Det å vise dem konkret hva barnet trenger av utstyr - slik at de kan ta og kjenne på regntøy, dress osv. hjelper dem å forstå hva barnet trenger.
Bruk av bilder når barn mangler bleier, klær osv....tror jeg gjør det lettere for foreldre som kan være analfabeter - det kan være flaut å innrømme at de ikke forstår beskjeden på barnets plass.
Det å visualisere barnets hverdag for foreldre - gjennom å vise dem bilder av aktiviteter, turer osv., trykker dem på at barnet har det godt, og gir dem økt forståelse for hva barnehage er.
11. Får ofte positive tilbakemeldinger. Viser også interesse for barnets morsmål og prøver å lære noen glosor, som vi henger på avdelingen. Med oversettelse
12. Har ikke brukt dette så mye.
13. -
14. Så fremst at vi ikke virker nedlatende mot foresatte og behandler de med respekt tror jeg at de setter pris på å kunne støtte seg til konkreter som bilder.
15. Det fører til større forståelse, der vi på månesskriv har bilde av noen som går på turdager. Tror de setter pris på det.
16. Tror de oppfatter det positivt - det gjør at latteren sitter løst. Mange tidlige episoder.
17. Jeg tenker; om det hadde vært meg, hadde jeg følt meg sett, hørt og viktig. At personalet prøver å bli kjent med oss og hvem vi er.
18. De uttrykker takknemlighet da deres største ønske er å forstå hvordan barna har det i barnehagen. Noen foreldre ønsker ekstra foreldresamtaler med tolk hvis de ikke får nok utav den uformelle kommunikasjonen. Dette legger vi alltid til rette for slik at de flerkulturelle foreldrene får like god informasjonsflyt som de norsktalende.
19. - kan oppleves som negativt om det blir brukt når foresatte forstår. Opplevelsen av å føle seg dum om vi ikke klarer å fortolke situasjonen
20. Det lille vi har hatt har blitt satt stor pris på. de opplever en lettelse over å bli forstått, møtt og sett på en inkluderende måte.
Vi trykker dem også på at ingen spørsmål er for dumme.
21. Jeg tror foresatte kan oppleve visualisering positivt, da bilder kan forsterke den verbale mening. Dersom man ikke snakker samme språk, tror jeg at bilder kan bidra til økt forståelse ovenfor temaet, ved at man ikke trenger et spesielt språk for å forstå bilder. Dette forutsetter at bildene/visualiseringen konkret og tydelig viser hva man ønsker å formidle.
22. Min erfaring er at de setter pris på det
23. Her tenker jeg det er viktig med en åpen kommunikasjon med foreldre. da noen vil syntes dette er supert, mens kanskje andre ikke ønsker det.et supert redskap om foreldrene ønsker det i levering/henting. Bilder av hva som har skjedd denne dagen kan glede alle foreldre.

Spørsmål 6

Hvordan synliggjør dere etnisk og kulturelt mangfold i barnehagen? (Svar gjerne flere)

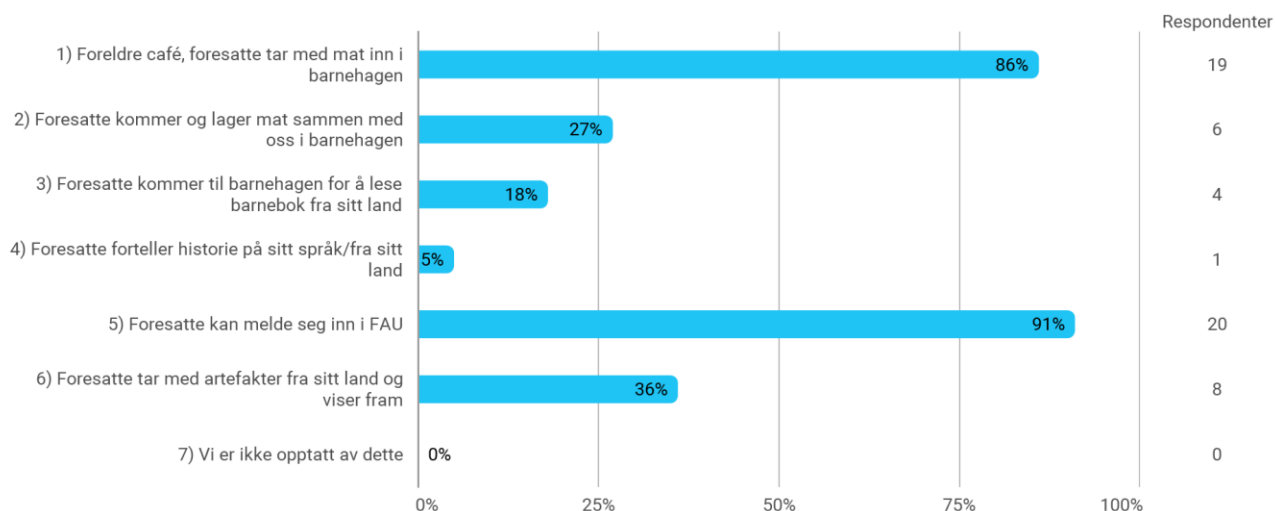
Figur 5 – oversikt over hvordan informantene synliggjør etnisk og kulturelt mangfold.

Svaralternativ 8) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

1. Kart på avdelingen hvor vi har trukket en tråd fra land til et bilde av barnet. Synger på ulike språk.
Leker og utkleddningsklær fra andre land.
2. Musikk og dans på smartboard fra ulike kulturer.
At vi lærer både om og av hverandre, uavhengig av ulikheter.
3. Gjøre morsmålet synlig i barnehagen ved å vise interesse for å lære noen ord.
4. Barnas flagg blir brukt i forbindelse med bursdag
5. Flagg i garderoben kommer, vi har flagg ute på veggen ved inngangen til barnehagen.
6. Flagg fra de ulike kulturene henger på en felles vegg for hele barnehagen.
7. Vi bruker også barnets (Foresattes) opprinnelsesland sitt flagg ved feiring av bursdager
- i tillegg til det Norske. Vi har kjøpt inn små flagg, til de nasjonene som er representert i bhg.
8. Spør foresatte om enkelt ord på morsmål, som vi kan bruke i ulike settinger.
9. - sanger på ulike språk
- hente informasjon om rim, regler og fortellinger fra andre kulturer
- fester i barnehagen hvor foresatte har med mat fra sin kultur
10. Lærer om landene og kulturen til alle barna.
lærer enkle ord på deres språk

Spørsmål 7

Hvordan legger du til rette for at alle foresatte skal få medvirke i barnehagen, med tanke på å inkludere og synliggjøre mangfold? (Svar gjerne flere)

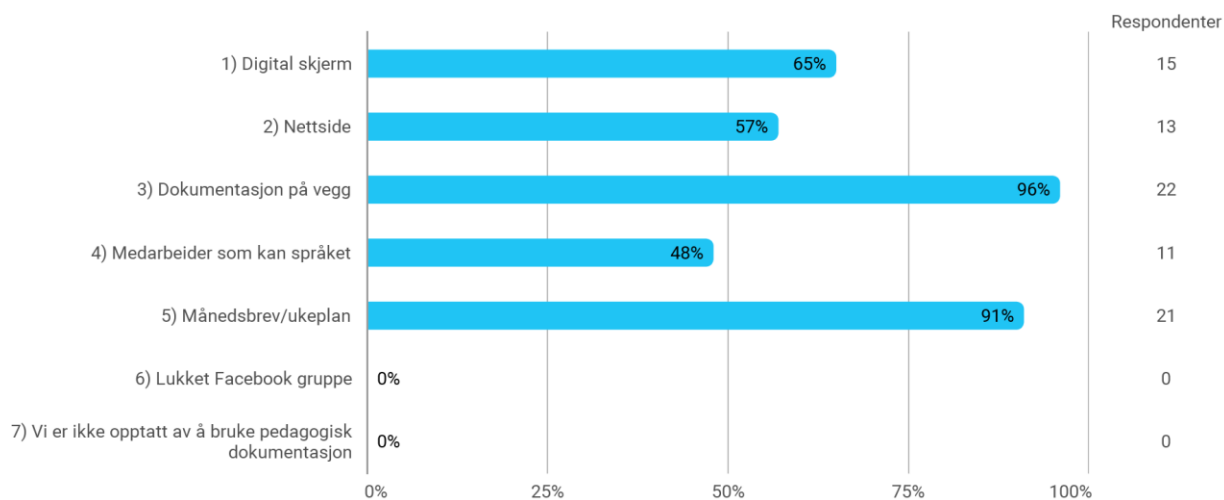
Figur 6 – oversikt over hvordan informantene jobber med medvirkning.

Svaralternativ 8) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

1. Markerer FN-dagen hvert år, med globus, kart og flagg fra ulike land.
2. Vi har prosjekt med at barna får vise bilder av familien i begynnelsen av hvert barnehageår. her kommer vi også inn på nasjonalitet, og flagg, og andre kjennetegn ved de ulike bakgrunnene til barna. Her bidrar foreldre aktivt
3. Vi har også en "mødregruppe" som går gjennom ulike tema som barnevern, påske, jul osv. Hvor mødre med flerkulturell bakgrunn kan komme og få følelsen av fellesskap uavhengig av hvor i verden de opprinnelig kommer fra. De lærer også mye om det norske samfunnet som hjelper de å forstå hvordan barnehagen fungerer. Her tilbys tolk og barnepass.
4. Her har vi en vei å gå...viktig område!
5. Er alltid åpen for foreldres innspill og medvirkning, og tydeliggjør dette for foreldrene på foreldremøter. Ved temadager spør vi gjerne om foreldre vil delta med egne bidrag.
6. Samtaler med foreldre, og inviterer de til å bidra på de områdene de ønsker.

Spørsmål 8

På hvilken måte brukere dere pedagogisk dokumentasjon for at foresatte med flerkulturell bakgrunn skal føle seg inkludert? (Svar gjerne flere)

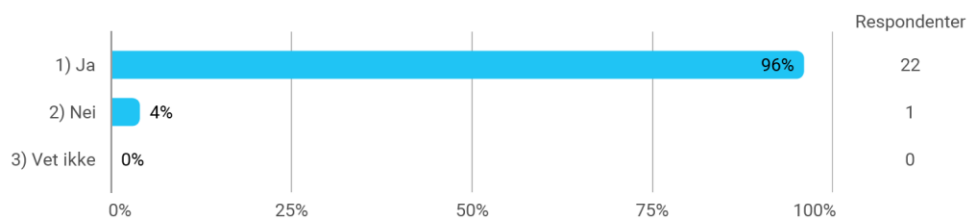
Figur 7 – oversikt over hvordan informantene jobber med pedagogisk dokumentasjon

Svaralternativ 8) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

1. Legger ved bilder som supplerer tekst.
2. Vigilo er neste kommunikasjonsplattform, men er ikke aktivisert i barnehagen ennå.
3. Månedsplan skriver jeg gjerne ut, slik at jeg kan forklare hva som står og hva vi skal gjøre. (Har hatt en del foresatte som analfabeter)
4. viser bilder fra kamera i samtaler, slik at vi kan vise hva barnet har gjort akkurat den dagen etc.
5. Vi sender også ut på mail. Hvis de kommer tilbake til oss og ikke forstår hva som står der spør vi gjerne en medarbeider om ed kan hjelpe å oversette, eventuelt om noen andre foreldre kan hjelpe hverandre. Vi opplever er stort felleskap blant de flerspråklige foreldre på tvers av avdelinger.
6. instagram

Spørsmål 9

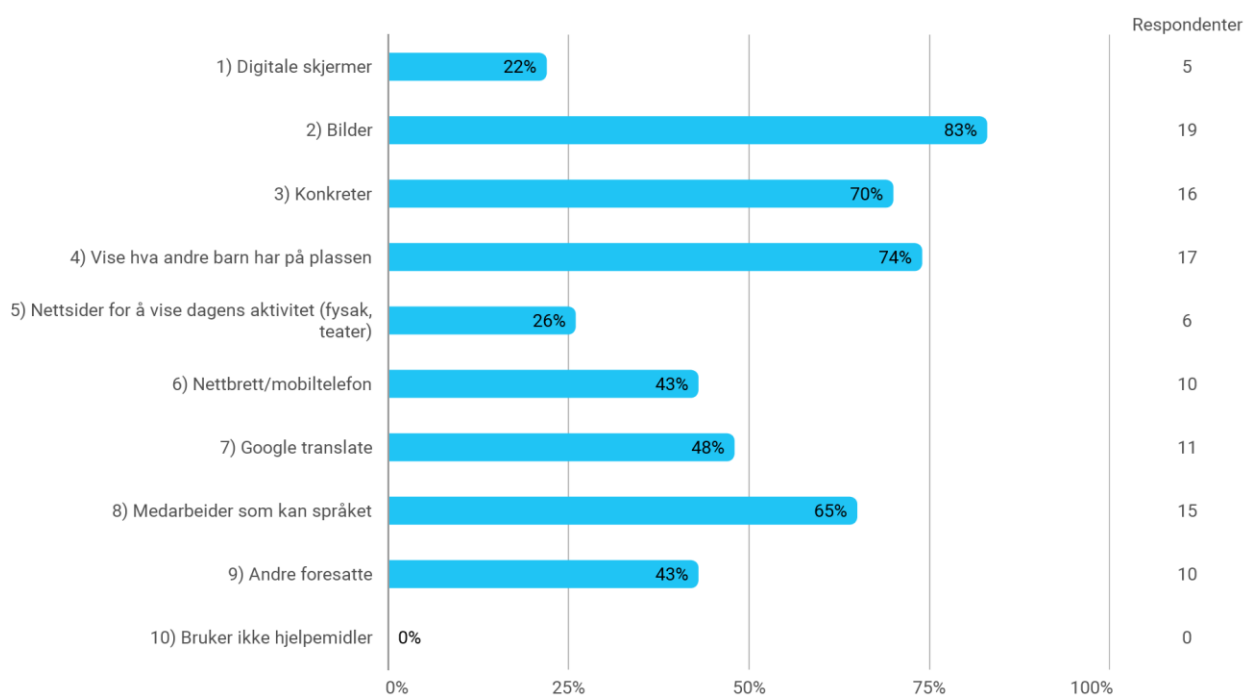
I den daglige dialogen med foresatte, har du noen gang følt at du ikke har blitt forstått?

Figur 8

Spørsmål 10

Hvilke hjelpemidler har du tatt i bruk for å gjøre deg forstått? (Svar gjerne flere)

Figur 9 – oversikt over hvilke hjelpemidler informantene har brukt for å bli forstått

Svaralternativ 11) Annet: Kommenter (skriv maks 4 setninger)

1. Kroppsspråk, eller prøve å få barnet til å forklare
2. Kroppsspråk
3. Kroppsspråk
4. Kroppsspråk og vilje til å stå i samtalen til en sikrer at informasjonen er gitt og mottatt

Spørsmål 11

Hva opplever du som din største utfordring i daglig kommunikasjon med foresatte? Hva kan hjelpe deg i kommunikasjonen? (Skriv maks 4 setninger)

1. - Det som opptar meg mest, er at de skal oppfatte at kommunikasjon er forståelig og nyttige for dem
2. Liten tid og kjappe beskjeder kan fort føre til misforståelser. Foreldre som nikker og sier ja når ansiktsuttrykket tydelig viser at de ikke forstår.
3. Ingen store utfordringer i det daglige. Vi har foreldre som ikke snakker norsk, men de ønsker å lære og er villige til å både øve og lar oss forklare ved hjelp av konkrete, google translate etc-
4. Å beholde faget og de fagligbegrunnede valgene.
5. Synes det av og til kan være vanskelig å forstå hva som blir sagt viss norskspråket er dårlig. Viss de ikke ønsker tolk når det er behov for det.
6. Den totale overbevisningen om foresatte forstår det jeg sier.
7. tid til dialog
noen nikker og sier ja uansett
8. Å få de gode samtalene, der vi kan snakke sammen om barnets hverdag i lengre setninger.
9. Det er svært viktig for meg å inkludere barnet i kommunikasjonen, og ikke snakke over hodet på barnet. Dette gjelder uansett norsk/flerkulturell bakgrunn.
Er det noe foreldrene vil ta opp, tilbyr jeg foreldresamtale.
10. De små, dagligdagse beskjedene/kommunikasjon kan være mest utfordrende - særlig hvis foreldrene "jatter" med/later som de forstår - men så ser vi likevel at beskjedene ikke bli oppfattet.

Det som hjelper er å bruke enkelt språk, være tydelig og vise bilder og konkreter - til slutt ser man på dem om de forstår.

Det å ha tospråklige assistenter eller andre språkressurser i personalgruppen er også til stor hjelp i den daglige kommunikasjonen.

11. Liker ikke å se på det som utfordringer, men heller læring og nye erfaringer. Berikelse og ressurs og ikke som et problem
12. Å være sikker på at budskapet har blitt forstått. Ofte sier man ja selv om man ikke har forstått fordi man ikke vil være til bry
13. Det er ofte man tror man har forstått hverandre, så viser handling senere at forståelsen ikke var der likevel. Det er lett å svare "Ja ok" når man snakker.
14. å kunne møte alle med samme tid og tilstedeværelse, mange kommer samtidig eller når vi er opptatte med andre ting som gjør at vi ikke kan møte alle like godt hele tiden.
15. At foreldrene sier ja selv om de ikke forstår. Der det fører til misforståelser.
16. Å klare å fortelle på en skikkelig måte, hvis det har vært en episode i barnehagen...for eksempel at barnet har slått seg.
17. Å bli forstått. Mange foresatte som kan si "ja" og er enig. Men som da egentlig ikke har forstått hva jeg mener. De kan være redd for å spørre igjen etc. Spesielt mødre.
18. Når vi skal gi viktige beskjeder som foresatte ikke forstår. Vi skulle gjerne lært oss alle språkene, og vi har et stort ønske om å hjelpe, men det er utfordrende til tider. Det hadde hjulpet å ha medarbeidere som kan de ulike språkene. Hvis foreldre ikke selv bruker verktøy som google translate eller spør andre så er det fort at de ikke får med seg informasjonen. Vi bruker ofte lapper som de kan ta med hjem og få oversatt slik at de får med seg informasjonen som behøves.

19. Bruke tid og sikre at en er åpen og virkelig ønsker å oppnå felles forståelse. Mye som skjer og dermed kan tiden spille inn og medføre misforståelser/melding ikke når frem
20. Den største utfordringen ligger i det verbale språket, og evt en tilbakeholdenhet og forsiktighet i den daglige kommunikasjonen. Denne er noen ganger kjønnsavhengig, gjerne avhengig av kultur.
21. Foreldre som ikke gir tydelig uttrykk for om de har forstått meg eller ikke. I slike tilfeller gjentar jeg hva jeg ønsker å formidle, men det er ikke alltid lett å vite om jeg har blitt forstått riktig.
22. At man ikke får videreformidlet viktig informasjon
23. Kulturelle forskjeller som for eksempel at vi er ute uansett vær, at barna får lov å bli skitten ute og leke med søle.
Bilder, filmer som viser hvordan norske barnehager er

Spørsmål 12

Er det noe du har savnet ved tilrettelegging i kommunikasjonen med flerkulturelle foresatte? (Skriv maks 4 setninger)

1. - Å få tak i tolk kan være et problem.
2. Kanskje en liste med "nøkkelord" på ulike språk - med bilder til.
3. Nei.
4. Mer bruk av tolk via telefon
5. nei.
6. Flere skriv på flere morsmål.
7. Det er viktig at flere kulturer betyr et mangfold og at de er like forskjellige som etnisk norske. Hvor lenge de har vært i Norge vil spille inn på hvor mye de fronter sin kultur
8. Et godt program som kan oversette ord raskt muntlig, da det ikke er alle foreldre som kan lese/skrive på sitt språk.
9. Skriftlig informasjon på flere språk
10. Nei
11. Nope
12. Nei egentlig ikke, som regel har det gått greit ved hjelp av gester, mimikk/ konkrete o.l.
13. -
14. En mal for bilder og konkrete som vi kan lett finne frem, og ikke måtte lage selv hver gang. At barnehagen har en mappe i databasen hvor vi kan hente ut samme bilder slik at ikke vi bruker mye tid og ressurser på å finne bilder og det blir ofte forskjellige bilder på alle avdelinger som kan gjøre det vanskeligere å kommunisere om foreldrene har barn på flere grupper.
15. Lettere tilgang på tolk og tellefon, men også tid til å gjøre seg forstått.
16. Kan ikke komme på noe.
17. kommer ikke på noe spesielt..
18. Et verktøy som vi felles kan bruke i barnehagen.
19. at skriv som sendes sentralt fra barnehageeier ikke er oversatt på ulike språk
Digitale verktøy som vi kan ta i bruk og som vil forenkle kommunikasjonen
20. Det vi trenger er egentlig urealistisk: en morsmåls lærer på plass fra første dag som kan språket og blir et sterkt bindeledd mellom familien og barnehagen , hvertfall den første tiden.
21. Skulle gjerne hatt en liste over mest relevante ord på foreldres språk, som kan brukes for å kommunisere med foreldre som ikke forstår norsk eller engelsk.
22. Mer system og struktur

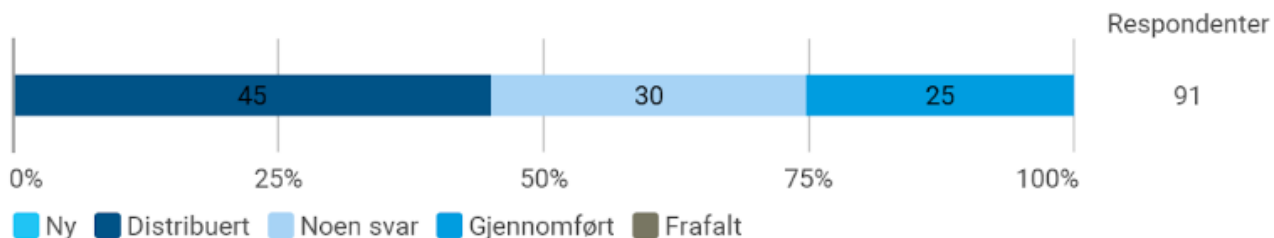
23. Større tilgang til tolk. opplever å ikke få på barn som hadde hatt stort utbytte.

Spørsmål 13

Utover denne undersøkelsen, er det noe annet du vil tilføye?

1. Tror jeg har fått med det viktigste.
2. Utenlandske foreldre vet ofte ikke helt hva barnehagen er. Informasjonsskriv ved oppstart på ulike språk.
Trekke de med inn i hverdagen, la de være med å påvirke, synliggjøre mangfold.
3. Lykke til med oppgaven!!
4. En bra undersøkelse.
5. Lykke til med bacheloroppgaven . Det er et viktig og spennende tema
6. kommer ikke på noe...
7. Spennende og viktig tema. Kjekt å se at det interesserer så mange studenter!
8. Lykke til med arbeidet - viktig fokusområde!
9. Utrolig viktig med inkludering og at foreldre blir forstått og forstår oss. Her er det viktig å ha tilgang til hjelpemidler som trengs før barnet starter i barnehagen slik at barnet og foreldre får best mulig oppstart.

Hvor mange respondenter

Figur 10